

Часопис је уписан у Регистар медија
Министарства културе и информисања Републике Србије
под бројем NV001011 од 28. априла 2021. године

Суштина поетике — часопис за књижевност

Главни и одговорни уредник

Анђелко Заблаћански

Уредници

Невена Милосављевић

Јелена Трајановски Станковић

Јасна Миленовић

Владимир Александрович Бабошин

Марко Јуришић

Лектор и коректор

Дајана Лазаревић

Издавач

Удружење поетских стваралаца,

Милана Недељковића 40, Глушци

Контакт

+381649803118

sustinapoetike@hotmail.com

Интернет адреса

www.knjizevnicasopis.com

ISSN 2620—0988

Часопис је покренуо

Анђелко Заблаћански

23. новембра 2013. године

Штампа

Print Lab, Београд

Часопис излази четири пута годишње

Тираж

60

Суштина поетике

Часопис за књижевност

Број 78

Јул/септембар 2023

Слика на насловној страни
Степан Фјодорович Колесников – *Јесен*

ПОЕЗИЈА

Седам песама – Сениша Мозетић

ЈЕДРЕЊАК

Поклањам
ти

катарке неба,
што
пијаним морем
плови

пркосно
не,, јер кажу, треба

јутро, меко,
кад
расцветалих
поља
свака боја је моја

ил
изненада се,
залуталих лугова
сетим

и помислим
да ме
неко воли, па летим.

ПОЛЕТИ

Не,
не дај им,
остани свој

немој да
будеш
погрешан број

твоја је
травка,
само твој камен

не дај им
ништа,
остани стамен

само твој
облак
и твоја машта

твоја је
обала
што бури прашта

са лептиром
лети,
загрли боје

јер они што
љубе,
никад не броје.

ВАСИОНЕ

Док
буде нас
бродови

што,
пут далеке
пучине,
таласима трубе

помислимо,
само
смо
кап вечности

иста,
драга илузија

звездана тишина

у којој се,
незнани
они

загрљени,
љубе.

АКВАРЕЛ

Сећање на
једну
кишу
и корак девојке
који је желео да се
љуби...

док буди ме
илузија
да
ћемо
разумети
игру
воде и светлости

неколико
управо
одлетелих птица
кришом је
на
небу
нацртало твој осмех...

ОДЛУТАЛЕ МИСЛИ

Још
увек нас има

љубимо

наш
чудни,
непокорни свет...

киша,
бели, окупани
цвет

тај
малени пуж ...

не,
ми ипак
нисмо будни

док славимо

у очима
сјај

и њен
тамно црвени
руж...

ЛАГУНА

Још
један,

погрешан
дан

а
онда,
гле,
осмех њен

и једини
стих,
обојен,
тих

поклоњен
брбљивој
птици,
киши

тишинама.

ТВОЈА

Још увек
трагам
за
песмом
о црвеном јутру

обалама
мора далеких

сновима
у
погледу
јединог дечака

и цвету
у
коси,
девојке,
корака меких.

О ПЕСНИКУ

Синиша Мозетић рођен је 14. фебруара 1955. године, у Шапцу, где је завршио основну школу и гимназију. Дипломирао је на смеру Нумеричка математика са кибернетиком, Природно—математичког факултета у Београду. Радни век провео је у Шабачкој гимназији као професор математике.

Објавио је: Научите судоку (2008), Може ли једно питање, професоре? (2018), У потрази за песмом (2019), И даље у потрази за песмом (2021).

Живи у Шапцу.

Шест песама – Божица Везмар

ПИСМО

Ветар је по обали носио
Писмо
Желећи да га неко заустави

Носио га је далеко
И оно је летело на крилима љубави
Мушког страха у њему

Можда га
Шапат једне жене заустави

Можда га она отвори
Страх убије
Задржи
Или
Писмо пусти низ ветар

А можда буде срећна
Можда одлучи
Да јој се осуше образи

Или, ипак
Пусти га да лети говорећи
„Морам због нас“

ИМА ЛИ НАС

Ми — ту смо
И нисмо
На границама јаве
Уместо песме
Прича постаје

Ми
Заробљени
Везани
Постајемо ћутљиви

Ми
Камени белег
Уместо нас
Обећања и страхови
Уклесани

НОЋАС

Као некада
Ноћас певају
Ону нашу, љубавну

За рука у руци
Њена и његова
За нас
Чујеш пролазнике

Наше време
У очима
На уснама трепере
Музиком успомене

Опет смо спојени
Опет нас носе
Наше песме таласи

Ноћас певају
За нас зрикавци

НЕ ПИТАЈТЕ

Немојте питати где
Нестајем
И чему сва ова туга
Зар не видите да је изгубљено
Све годинама тражено

Отворите очи
Узалудно је у магли тражити пут —
Постоји негде у неком сну

А реченице које су биле ту
Бледе су сад

НИКАД ТО

Никад не питај
Зашто се киша у оку јави
Зашто у облаку среће туга борави
Зашто живот није бајка
Зашто је линија љубави танка?

Не бојим се да ти признам
Ни да ти одговор дам
Бојим се једног:
„Знам —
Опет ћу бити, опет сам“
Али никад ме, никад то не питај.

ОЖИЉАК

Не кајем се
Не плашим се
Не стидим се
Све ти је јасно.

Човек
Лети, пада
Живот то је
Жељом вођен
Заплакао је.

Превише бола
У једном дану
На коју ћу страну?

Умиру сећања
Надања
Долази
Време страдања.

Још данас
Суза и ја
Заувек изгубљена и
Ожиљком обележена.

О ПЕСНИКИЊИ

Божица Везмар је рођена 7. јануара 1983. године у Косовској Митровици. Основну школу завршила у Зубином Потоку. Гимназију је учила у Косовској Митровици и Зубином Потоку.

Дипломирала је на Учитељском факултету у Лепосавићу. По занимању је професор разредне наставе. Запослена је у ОШ „Јован Цвијић“ у Зубином Потоку.

Удата је и мајка мале Софије.

Пише поезију и прозу. Бави се хуманитарним радом, фотографисхе природу. Књигу песама „Стихом кроз време“ објавила је 2021. Друга је у припреми.

Живи у Зубином Потоку на Космету.

Пет песама – Оливера Синђелић

СТАРИ ГАВРАН КИСНЕ НА ВРХУ БОРА

Стари гавран кисне на врху бора. Шуме јавори
и лишће њихово полако пада у модру реку,
у тршчаку срна пије на извору, луг шумори,
црн паун се склонио у жбуње под столетну смреку.

Сутон полако капље и сунце претвара се у сјену,
ветар дозива неког, лугом се пролама његова јека,
последњи маслаци један за другим вену,
под жалосном врбом црн тетреб некога свога чека...
Јелен мотри на друм, чврст сплет врбиног грања
и младих бреза ноћас је његова једина сјеница,
лија с лисичетом жури складом између орања,
мајци Морави хита у наручје Лепеница.

Са Црног Врха тамни облаци су долетели
узбунио је све птице црвеноноги спрудник,
вивци и лиске су са младима у шевар полетели,
потамнио је као љутит змај далеки Рудник.

У гнезду свом бору високом крагуји су уђутали,
склонило се голубије јато под крошњу старе клеке,
ждралови са севера олујом затечени на воду су пали,
мирно су кисле чапље на обали ове немирне реке.

ПОЉЕ СУНЦОКРЕТА

Сунчев одејај над зеленим лугом пламти
Сја шума. Лагано круни се дан...
Овакву вечер једну давну памтим,
и често ми се она врати у сан...
Прве су звезде над боровима цвале,
међу смрекама ћутале су вране,
маћухица рој тек је почео да цвета,
у гнездима својим гугутке поспале,
алатаст хермелин ишао је складом...
Пун месец над лугом. Ко да ће да плане
златило се поље снених сунцокрета,
над њима страшило бди ко чобан над стадом,
на шеширу његовом мали сиви ћук.
Ветар бруји гором, у долини мук...

Старим путем идем, за мном мокрих шапа
застајкује успут црни пулин Чапа,
миришу јагода дивљих густе вреже,
месец беле коње у своје чезе преже.

Латице дивље руже попададе су по живици,
ласица сјајноока по кошеној ливади шета,
светла звездана ноћ на слаб лов јој слути
светиљке своје попалили око стогова свици...
Ћук тамни луг мотри. Старо страшило ћути,
заспало је задњим сном вечерас поље сунцокрета...

ЧАША РУБИН ВИНА

У твоје здравље дижем ову чашу
слатког тек начетог рубин вина,
наздрављам за сад већ бившу срећу нашу,
а у срцу јед, пелин и горчина.
Из твога ока искре шестокриле сјаје,
то гордост пламти и храни таштину
и док стадо тапше, честита, устаје,
чисте душе гледају у под, у прашину...
Прелива се благо у кристалној чаши,
гримиз, јантар, седеф са крвљу рубина...
Мирис ме његов на нешто подсећа и плаши,
као да је змијски отров канут у срце тог вина...
Не поричи драги да постоји тама,
да ти ниси човек већ њен стари слуга,
ово је последња вечер међу нама,
у прикрајку видим да те чека Она.

Не, ја нећу испит чашу овог вина,
стављам је на сто, нек мирује она,
међу себи сличним тражи себи роба,
нека је попију мрак и месечина,
јер све моје речи не вреде ни боба...
Сетићеш се једном кад и старост мине,
и косач са косом стане ти пред врата,
сетићеш се ове вечери, младине,
и све ће ти тада сасвим бити јасно,
схватићеш да змијска некад крљушт сине
на сунчевој светлости попут чистог злата,
отров замирише попут црног вина...
Схватићеш но биће за све много касно...

СРНА

Под грмом дивље руже умире срна,
од синоћ лежи ту. Није имала снаге
са осталима да пређе реку...
Гледају је са бора два стара гаврана црна,
низ гране јаблана и лески сунчеви зраци теку...
Око ње лебди црног глога тих шапат
и веселе пчеле падају на медунике жуте,
од погледа злога крију је бурјан и папрат,
срце све слабије бије, споро теку минуте...
Уз лаган ветар трепери вилиних коњица свита,
у ниском лету они око ње уморне броде
и лептирице ливадске у густој трави скрите
гледају, а она је жедна, да јој је само кап воде...
У житу весело јато сунчеву песму пева,
са свог лежаја под грмом срна их јасно чује
и препознаје песму плаворепих шева,
слуша - гавран са бора нешто им довикује...
Гледа - поворка мрава ка обали реке корача
и јастреб се вину у небо, до самих облака оде.
Одлете и гавран са бора у класје златно паде...
Долетеше шеве из жита, у листу зеленог драча
донеше срни воде...
А најмања од свих њих пољубац кљуном јој даде...

КОЗОРОГ

Ћук пева, кроз хладан сумрак
ветар плови буковом шумом...
На великој стени над реком стоји козорог

огрнут плаштом таме, ко какав прастари бог
бди непокретан у месечевој сјени...
Посматра ко шета лугом, ко иде тамним друмом...
Блешти смарагдном бојом ко посут ситним бисерјем
на хумци младог лугара одбачен змијски свлак
у шареној шумској стељи међ лишћем и иверјем.
крст је појела земља, шафран свуд процвао,
липа је стара знак, да је он на смрт рањен
крај њеног стабла пао, сном смртним ту заспао...
Нашао га пас у зору...
Прича се да први пут то вече
није га повео у гору...
Тихо шумори трава,
у гнезду под мајчиним крилом
птиче спокојно спава,
док Месец по скромном стећку милост свог срца сипа,
полако, круни се, полако, златни прах са старих липа...

О ПЕСНИКИЊИ

Оливера Синђелић рођена је 1973. године у Сремској Митровици.

Повеља Силвија Павић (2019), Похвала манастира Бешеново (2021), Повеља Силвија Павић (2021), Прва награда у Дервенти (2018) на Илинданским песничким сусретима, Друга награда за песму часописа “Авлија” (2023), Бронзано Стеријино Перо — треће место за песму о Вршцу (2023), Трећа награда у Суботици (2023) за песму на фестивалу поезије.

Четири песме – Вида Ненадић

(С)ЛЕПА ВЕРА

Као добри духови
из неке друге галаксије
газимо брегове и снегове до колена,

Уз жељу да запамтимо да је свака слика
као... аутохтона јабука.
(С)лепа нам је вера.

НИГДЕ (НИ)САМ

Случајно или намерно некад се дође у нигде,
иако се нигде не путује.

Јер нигде је и у родном и у неродном крају,
на сваком прагу.

И у кишном априлу.
И у мају.

И на почетку.
И на крају.

Неки и даље траже две,
а карта за нигде се не продаје. Нигде.

Нигде је та адреса које нема
и на којој никад нема никога.

За нигде се путује
најдуже.

(НЕ)КАД 1

(Не)кад
декор није имитација.

(Не)кад
прозори не гледају нигде.

(Не)кад
портрет није фотографија лица.

(Не)кад ни поезија
није примењена психологија.

(НЕ)КАД 2

(Не)кад
је црно сиво.

(Не)кад
је сад.

(Не)кад
је и право криво.

О ПЕСНИКИЊИ

Вида Ненадић рођена је 27. августа 1964. године у Ужицу. Дипломирала је на Пољопривредном факултету у Београду 1988. године.

Заступљена је у више новина, часописа, зборника, антологија и електронских медија на српском и енглеском, а неке њене песме су преведене и објављене на бугарском, македонском, словеначаком, немачком

и мандаринском језику.

До сада је објавила: „Прашина од заборава“, књига песама (2007), „У измаглици сећања“, књига песама (2007), „Zoo Called London“, роман (2008), „Обликујте свој живот“, превод књиге Пени Фегусон са енглеског језика, (2008), „Копча“, књига песама, (2009), „Ако сам само мисао / If I Am Just a Thought“, двојезична књига поезије (2010), у ауторском препеву на енглески језик. „Шака песка у времену“, књига песама (2012), „Апотека песника“, књига песама (2016), „Credit Crunch“, роман (2016), „Срж“, књига песама (2021), „Одавде тамо и отуд овамо“, роман (2022).

Добитница је петнаестак награда за своје књижевно стваралаштво.

Члан је Удружења књижевника Србије.

Три песме – Марина Митровић

КРВАВИ МАЈ

Било је то у некој земљи
где нема више сељака,
где је „елита“ шуша свака,
у једном граду, на Врачару,
где је Синан-паша спалио Светитеља Саву.

У том истом граду, на Врачару,
једна наизглед зелена јабука
покосила је зелену траву.
Тек што је почела да ниче,
постала је део хорор приче.
Црв јабуку изједаше изнутра
да угаси нечије сутра.
Желео је крв, патњу и сузе,
највредније другима узе.

Не каје се сада
јер помраченост њиме влада.
Да је знао за веру и наду,
не би дозволио да му детињство
нечисте силе украду.
Од непријатеља очекујеш страхоту,
од невине душе праштање и доброту.
На скали вредности,
погрешне су у предности.
Сваки помрачени ум

трулој се јабуци задиви,
учини да крвави мај оживи.
Падоше опет недужни ни криви,
засметали,, јер су били живи.
Облаци таме над нама се надвили.
Да ли су прст на чело сви ставили?

Најхрабрији се злу успротивише,
ни њих нема више,
али су спасили нечији мај
да не буде крвав као њихов крај.
Такви заслужише Царство Небеско, знај!

СА ОВЕ СТРАНЕ ЖИЦЕ

Погледајте!
Са ове стране жице
одавно не певају птице.
Протести,
немири,
лоше вести,
паника се шири.
Али,
наша деца смишљају игре сама,
не дају да их прогута тама.

Погледајте!
Зар се још негде овако живи?
У сталном грчу
шта ће сутра бити.

Шта ће се десити?
Нема беле заставице.
Повремено чујемо и хице
са ове стране жице.
И претње, и претње.
За злодела нема сметње.
И киша, киша, киша,
и са ове стране жице,
и са оне стране жице.

Бар смо у нечему једнаки.
И пред Богом смо сви исти
прљави и чисти,
слободни и жицом ограђени,
самоникли и криво посађени,
добродушни и углађени.
Гледа Он нас
који смо са ове стране жице,
у Њему тражимо спас,
молимо Га, а дрхте нам гласнице.

Све је више оних
којима смета жица,
досадила им граница.
Хоће слободно кретање,
све нас је мање.
Оду.
Вратиће се за Видовдан
да узвикују
да је наше и са ове стране жице.
Тад им не смета што се не чују птице.

Опет ће отићи.
Али и тамо је киша, киша, киша.

Погледајте!
Лије ли лије.
Жели да спере љагу
са неког кривца.
Ко зна колика је кривица,
кад је оволика киша
не може спрати.
Не може се ни образ
водом опрати.

ДА САМ ЗНАЛА

Да сам знала да ће бити овако тешко
да се навикнем да га нема,
набавила бих негде срце витешко.
Или бих га чврсто држала рукама обема,
само да не оде...

Да сам знала да су сви имали маске на лицу
док је он био ту,
обратила бих пажњу на сваку ситницу,
упозорила бих га да искоришћавају
његову доброту.
Мада знам да ме не би послушао,
добар човек не види кад је неко покварен и зао.
Да сам знала да ће отићи без поздрава,
одлепршала бих на крилима мрава

иако их нема,
нашла бих начина да га загрим рукама обема.
И да га не пустим...

Да сам знала да ће наш задњи сусрет
у ковид болници бити,
да оде, не бих дала,
тад бих га почела грлити и тешити,
као он мене кад сам била мала.

Да сам само знала, на пут бих му стала,
како знам и умем, ја бих га задржала.
Али нисам знала...

Ни сад не знам како треба преболети неког,
ко те напусти заувек.
Нека ми неко пропише лек!
Ја га немам...

О ПЕСНИКИЊИ

Марина Митровић, рођена је у Приштини 1985. године. Удата је, има два сина. Живи у Прилужју, на Косову. На Филолошком факултету, Катедра за српски језик и књижевност, дипломирала је 2007. Издала је једну збирку поезије „Све је то живот“ (2023). Ради у ОШ „Свети Сава“ у Племетини.

Две песме – Драгиша Аћимовић

ПОМОЗИТЕ МИ

Ваља издржати још само овај дан.
Ваљда ће ноћ решити ребус звани — сутра !
Али...
Али како преживети вече, поноћ и нарочито — свануће?
Дааа, свануће,,„ јер та међа између мрака и светла
Одлучује о судбини дана.
А он ће моћник, јуришати на мене
Знајући да сам самлевен вером и сумњом
У његово постојање,
Провео још једну бесану ноћ.
Помозите ми молим вас
Да издржим још само овај дан.
Још само овај.

ПОЕЗИЈА НИЈЕ БИЗНИС

Не,
То није бизнис.
То је рад из љубави.
Нећу ништа.
Желим само да се твој и мој свет загрле —
Ради других.
Да их заразимо поезијом.
Стварно нећу ништа. Имам све:

Комадић оловке, парченце хартије и мрвицу талента.

Ма нећу ништа.

У реду. Хоћу само ово:

Да моја књига песама помази твоју радозналост.

А ја ћу ваљда наставити да пишем, али без гумице за
брисање.

Не смем да обришем твоја очекивања!

Не.

То неће бити бизнис.

О ПЕСНИКУ

Драгиша Аћимовић, песник, рођен је 1957. године од оца Љубивоја и мајке Душанке у Сењу код Ћуприје.

Једна песма – Милан Пенезић

ЛИПА

Занемео је глас петла,
ућуткан призором исечене липе.
Зора не жели да се пробуди постиђена људским злом.
Двоноги Секач, посећи ће и Сунце што га буди и Месец
што га успављује.
Плачу анђели и заборављене душе над својим
посеченим домом.
Ох роде, зар не видите пустош без душе? Зар не видите
да ће вам рђа кости појести?
Ево на прагу сте проклетих, куцате на забрањена врата
иза којих се чује кас црне коњице.
Отеран је небески ваздух, челик орошен крвљу нову
жртву тражи.
Којим се сада прекрити хладом? Коме пожелети добро
јутро, дан и ноћ када пепео само оста.
Онај ко је засадио липу на њу је полагао право а он оста
скрхан, орошених очију гледајући како
се Секач у даљини са тмином стопи.

О ПЕСНИКУ

Милан Пенезић рођен је 20. априла 1991. године у Пожаревцу, одрастао у Љубичеву.

Од основне школе пише песме и приче. Издао је књигу „Књига Времена“ збирку поезије и прозе.

Триптихон – Ирена Бодић

ЗВЕЗДАНА БОЛЕСТ

1.

Ноћ у којој
преноћити морам
ноћ звездана
у млакама врца.
Киван на све
ветар јаука
наноси бруј.
Трњем и роговљем
против срца.
Против срца.

2.

Змајевој глави слична
варница
прелетела је издуженим
луком неба.

Извијене кичме
царевски сита
зелена мачка
чеше се о ногу
за вечеру
постављеног стола
(личи на сасвим
обично вече)

Падне ли звезда
изгубићу говор.

Знакови су свуда.
У сваки се загледам као
у стигму на длану.

(Јадна моја душо у
стегу окова)

Велики Боже
упиреш у мене прстом ?

На цедило!
На сито!
На перило!

Ах...каква је сласт
трпети те.

Нећу у сан
под трепавке
већ у траве
побрљавке.

3.
У прозору чаша воде,
прстохват соли, комад
хлеба и жута дуња
у одразу.
Ноћ је, звезде горе

кроз мрак од сирове
свиле.
Велики пас у зубима
држи окрајке месечине.
Нико га неће нахранити
јер опет никог нема.
Он стрпљиво чека у
заслепљујућој смени
година да свемир
звездану болест расветли

О ПЕСНИКИЊИ

Ирена Бодић рођена је 8. јуна 1959. године у Тителу, или, како она воли да каже — на салашу поред Тисе испод Тителског брега. Њен отац се, трбухом за крухом, као шесто дете у својој породици, често селио, али се скрасио у Зрењанину где је Ирена завршила основну и средњу школу.

Књижевност и сликарство воли од како зна за себе, а такође и слика и пише поезију од ране младости. Но, како живот не бира где ће духовност да станује, а Ирена Бодић живећи у малим срединама где су песници и сликари, у најбољем случају, чудни људи, она своју пасију скрива од околине, па чак и од најближих.

Објавила је збирку песама *Панонске несванулице* (2020).

Имати петљу и друге песме – Марија Вуловић

ГЛЕДАЈУЋИ У ВИНО

Пурпурна течност у чаши с високом потпетицом
Тихи наговештај бруталног невремена

Замишљам распрелу утробу грожђа
И предочавам себи како је лепо умрети
У вино утопити се у Бахусовој зеници
Поринути се као папирни брод у брисан простор
У неопевану празнину између два несна
Водити љубав са стакленим зидом целивати чашу
Као да је молитвена и као да из ње плачу
Остареле и безубе све Анђелије које су мириле
Завађену браћу одбивши да постану змије-отровнице
А то су им наређивали они који су им се заривали у трбухе
Из којих су после вриштали синови као коњи Дамјанови
In vino veritas in vino in vivo

Да наздравимо у име времена које је исцурило
Погледај боце су празне и свуда је фајронт
Из напрелог огледала у мене зури мргуд-старица
А оставила сам у том огледалу кремен-девојку
Верујте кремен-девојку сам оставила и рекла јој
Причекај одох да завршим факултет да израђам децу
Нађем стални посао подигнем стамбени кредит
Да испратим оне који су ме правили и рађали
Да паднем и устанем још који пут као што доликује

Рекла је то је у реду рекла је само не заборави
Да се вратиш хајде ти сад ћу ја пожуривала ме
Пурпурна течност у напрслој чаши лако је задрхтала

НЕКЕ СРЕДОВЕЧНЕ ЖЕНЕ

Обрех се међу средовечним женама
Довукох своје боре стечене фобије ноћна знојења
Климактеричне валунге и сумрачне маглине
А оне у реторти припремају еликсир који ће
Им вратити младост што у ништо оде младост
Неповратно изгубљену оне верују неко ће их
Заволети осветиће се бившим мужевима
„Видеће они“ и „видеће ови“ прете средовечне жене
Намерне да некуд стигну намерене да буду виђене
Вештачки бисери у вилицама средовечних жена
Делују блештаво бело и отужно ти зуби купљени на рате
Купљени од јубиларних награда закинути на дејим
рођенданима
Ти зуби који не могу да прегризу лепљиву траку
У чељустима средовечних жена увек имају претеће
Намере боже како се плаше како стрепе над сваким
Менструалним циклусом да ли ће бити последњи
Само да им не увену још не само да им не увену
мушкатле међу ногама

НАКОН СВИХ ОВИХ ГОДИНА

Цитираш Зигмунта Баумана распричао си се
О елити паразита која је поробила човечанство
А ја прижељкујем да ми говориш о љубави
Неке ствари и остало Жак Превер на пример
Да кажеш Ниси остарила шта је тридесет година
Што се препречило између јуче и сада

Још си лепа имаш фовистичку тачку
У оку ја бих то да чујем *Cum laude cum laude*

Сат ми је стао пре три деценије механизам је закочио
Нешто се непоправљиво пореметило
Између велике и мале казальке знали смо одувек
Толико дуго те заборављам по туђим загрљајима
По читаоницама студентским домовима по градском превозу
По факултетима амфитеатрима суморним варошима
По порођајним салама болничким собама
По обдаништима и школама по венчањима и сахранама

А ти би сад о Бауману и пољској социологији
Има ли смисла да те прекинем умрла ми је мајка
Израђала сам децу рвем се с кредитима овај штропот је мој

Одјеби са свим својим Бауманима докони
Ларпурлартисто кад порастеш до Мике Пантића
Можда ћеш научити како да упецаш ражу

ИМАТИ ПЕТЉУ

(Б. Савићу, другу, мом)

Твоје време почиње у поноћ и на ветрометини.
Једној Украјинки ноћас су убили град.
Рушевине су рај за гуштере. У њиховом хладнокрвљу
Расте слепа жеља да зареже као змајеви.
Све је то обрнуто пропорционално
Меланхоличном бескрају твога срца.
Од оних си који благонаклоно праштају
Човечанству, мада би радије био селица
И бегунац. Ноге су ти дубоко закопане,
Али су ти главу окрилатиле књиге и патње,
Па ти очи, насукане под ожиљком врх чела,
Жаруље, по облацима теревенче. У дослуху си
Са свицима и рибама. Спорадично сијаш
И неспокојно ћутиш. У овом осоју, на пустој
Пољани, ти би сунцокрете, дивље, да засадиш.

О ПЕСНИКИЊИ

Марија Вуловић, рођ. Јовановић (1978, Ужице), професор српског језика и књижевности. Дипломирала на Филолошком факултету у Београду, на Катедри за српску књижевност и језик.

Као гимназијалка важила је за једног од најталентованијих песника своје генерације. Након дуже паузе

(деценијске), враћа се поезији и за кратко време стиче пажњу читалачке јавности, како у земљи тако и у иностранству. Поезију у два наврата објављује у „Књижевним новинама“, потом у „Балканском књижевном гласнику“, „Шрафу“, „Међају“, „Књижевним вертикалама“, „Сребрном вјенцу“... и другим зборницима за књижевност, културу и уметност.

Аутор је збирке песама „Одмрежавање“ (КОВ, 2023) чији је уредник Михајло Пантић, а рецензију је написала Тања Ступар Трифуновић.

Живи и ради у Чајетини и мајка је трију девојчица: Вање, Саре и Сање.

Песме љубави – Јована Мицић

НЕДОСЛУШЕНА

Логос за реч
Недослушену
Ону што губим
У пролазу
Док одлазиш
А ја јој немир
Тишином
Заклапам.

Она

Срео си је
А ниси знао
Вековима далеко осташе она
Знао си да знаш је

Да је она

Било је то у неком граду
Нека улица била је твоја
Ту прошла је
Онако горно
И дично

Она

Чезнуо си
А ниси знао
Да љубе је недра твоја
Поглед иза рамена
Рече ти

То је она

Капут јој бејаше некако модар
Кише пљушташе мало јаче
Све бејаше стало

пустише Бог небо да плаче.

Шешир јој далеко скрива
Ока и веђе њене
Осмех се потајно скрива
А она

Далеко од мене.

У овој соби нема ни зрака
Гуши ме и неће од мене
Далеко ми осташе нешто

Далеко од мене.

Умро сам
А нисам знао

Умро
Па дошао на погреб
Украдено ми све
А нисам знао

Далеко је сада она од мене.

ДУЖИЦА

Ти
Који имаш очи
Да векови их бране
Да их гледам

За мене
Која имам очи
Да усмрте
Све векове
Да их
Немаш

Нек не бране ми
да их гледам.

МИ

Зваћеш је онда својим именом,
мислићеш да ти је једино
оно остало,

између њеног и твога лика,
где не постојите више
ни ти,
ни она,
заглављени у међупростору
ваших слова.

О ПЕСНИКИЊИ

Јована Мицић рођена је 11. септембра 1995. године у Приштини. Основну школу завршила је у Звечану као одличан ученик и носилац Вукове дипломе. У Звечану је завршила и средњу школу.

Због завидног успеха који је постигла током средњошколског образовања проглашена је ђаком генерације. Тим поводом добила је Похвалницу у име Краљевског дома Карађорђевића на Белом двору, као и Захвалницу од Општине Звечан.

Студент је Филозофског факултета у Косовској Митровици на Катедри за српски језик и књижевност.

Године 2017. проглашена је за најбољег студента у својој генерацији. Исте те године објавила је и своју прву збирку песама под називом Неми трагови. У припреми јој је нова песничка књига.

Млади пишу поезију – Зорка Радичевић

УЛИЦА ДИВЉИХ КЕСТЕНОВА

Улицом дивљих кестенова
почела је царовати тишина.

Љуљашке на дјечијем игралишту
Се све спорије клате
На вјетру,
Који је истиснуо твој
Последњи издах.

Сјећање на улаз 47
Спушта тежак ваздух који
Стеже гласнице,
Као да жели да
Надјача урлик.

Дјеца више нису громка,
Јер си те ноћи,
Вођен галамом,
Отишао тамо гдје
Њихове ножице
Не желе, још увијек
Да кроче.

А нема више ни кестена.
Посјекли су га.

Мрежа на кошу нашег игралишта је поцијепана.
Све што су дотакли твоји прсти,
До чијих су врхова струјале
Жиле пуне живота,
Сахрањено је са тобом.

У улици дивљих кестенова
Остала је једна дјевојчица,
Никад прочитана прича,
Твој живот у њеним грудима
И посјечен кестен
Који није упамтио твоју руку
Испружену ка њој,
Већ уперену према себи,
Те ноћи када си
Угасио свој живот
У улици дивљих кестенова.

САМАЦ

Знатижељно проучавам твоју гестикулацију
Док подозреваш да те
И не слушам.

Ловим недокучив волшебни поглед,
Који бјежи попут лептира
Док не упадне у мрежу.

Од црта лица ти правим
Мапу тајних путева

Који се рачвају до прага
Твог закључаног срца.

Сањалачки те посматрам,
Као вајар
Своју непрекорну скулптуру,
И као он,
Потајно се дивим себи
Што сам те открила.

Опонашала сам те и вјежбала,
Као глумац свој лик
Пред велику представу,
Не бих ли била ближе
Твојој неукротивој природи.

Док си за друге био господин
Са бештимним надимком,
За мене си, већ био
Војник у науци,
Коју назваше љубав.

Усамљени рибар
Усред мутне ријеке
Док чека своју неман,
Ту питому звјерку,
Доспјелу далеким морима
Надомак његових ногу.

Па ипак,
Не баца удицу ка њој.

Не иде са њеним морима
Његова баруштина.

Избушена палуба брода
Који се давно утопио у њеним валовима,
Чији јарбол чами
Међу мајкама бисера,
Којима је недостојан
Колико и њој,
Тој младој жени
Која се усуђује
Да спасава насукане
Слијепе путнике,
Међу којима је
Он.

И даље су све очи упрте у њега,
Али га нико не гледа.

Само га још очи срне
У гужви
Нагоне да слуги
Да она,
Умјесто за морима,
Чезне за његовом
Самоћом.

НЕБЕСКА

По небу ћеш за собом остављати
Трагове мрких ципела.
Прелетати с једног облака на други,
Увезеним танком врпцом,
Коју су свили анђели,
И по први пут бићеш
Лак у ходу,
Ако не по калдрми,
Онда по облацима.

Спаваћеш на кадифним чаршавима,
А покриваће те бијела,
Танка свила.
И неће то бити
Ни свила ни кадифа,
Него нешто много љепше.
Таквог нечег код нас
Још увијек нема,
С федера ћеш
Уснити у нешто љепше.

Биће тамо неко ко ће на
Харфи да свира,
И пјеваћеш дивно.
Нико ти ондје неће стезати гласнице.
Нити ћеш своје лице,
Од стида,
Скривати шеширом.

Аплауз ће бити громак,
А твој глас на слободи.
Знаћу да мени пјеваш
Однекуд,
Кад ми се вода
У часи
У таласе завијори.

За тебе ће најљепше жене,
Чија се стопала никада неће
Миловати са земљом,
Брати рајско воће,
И биће гозби и игара,
За тебе,
Послије овоземаљског
Сувог хљеба,
И опоре воде.

И тамо ће неко други
Да те воли,
И друге ће ручице за руку
Да те воде.
Биће њежније и топлије,
Далеко ће те водити,
Али знам да ћеш им
Се опирати,
Миголити и освртати на бездан
Испод неба,
У којем сам остала,
Кад си најзад морао отићи.

Жељећеш да ми покажеш
Рајско пространство
Без краја,
Да заједно, као некад
Шетамо друмовима,
Да застанеш
И убереш ми
Најљепши цвијет,
Да ми причаш
И досађујеш,
Да ме зезаш
И насмијеш,
И да ме
Утјешиш.

Како ли је тужно,
У свој тој љепоти
Бити сам,
Кад не можеш да је подијелиш са оним
Кога чекаш,
А мораш се питати
Да ли је праведно
Што чекаш да ти дођем
Толико високо,
До капије до које се
Само лети,
А од које не може
Да се слети.

ЛАЈКА

Испод смрзнуте тополе,
На рђавом металном ланцу,
Који је омеђио њену слободу,
Лајка је имала два аршина поља,
И таман толико,
Да јој се у даљини,
У зјеницама дубоких
Бадемастих очију,
Скупе
Неухватљива пространства.

И благословио ју је
На ланцу,
Онај који је на слободи.

Можда је Лајку
И вољела његова
Псећа душа.
Али му зуби нису били онолико
Дивљачки јаки,
Колико ланац
Којег је исковао
Човјек,
И кајлом о трошну кућицу,
Заробио младу,
Сјетну Лајку.

Оштенила је њих двоје,
Које на њу личе.

И поново се десио човјек.
Истргао је штенад док је
Први пут дојила,
И први пут била поносна
И срећна њена
Псећа,
Материнска утроба.

У два аршина,
Са двије дојке које
Несебично исчекују да им
Сићушна уста
Исисају и посљедњу
Кап млијека,
Лајка је у тишини склопила
Два уморна ока,
Док је низ њене материнске груди,
Млијеко пронашло пут
До крајолика,
За којима је за живота,
Утамничена чезнула.

АКО СЕ УСУДИШ ВОЉЕТИ

Ако се усудиш вољети,
Воли што даље од мене.

Потражи други град,
Неки из којег су ме прогнали,
Премда знаш

Да се за успомене ниједне
Не вежем.

Отиђи у некакву земљу,
Знану само страственим
Путописцима,
О којој ти нисам причао
У дугим ноћним разговорима.

Ходај на прстима
И задржи дах
Када на крају заволиш.

Љубав је плашљива.
Пажљиво кидај трње са срца
Да би остале само
Раскошне латице боје вина
Када станеш пред њу.

Немој је дозивати,
Нити јој хитати.

Љубав је варљива.
Можда је то још један
Ружни пајац
Који на њу личи.

Не смијеш је
Ни себично пригрлити.
Уз љубав је срасла њена слобода,
Која ће је одвести
Од тебе ако је будеш стегла.

Не замјери ми
Малена што те учим вољети,
Јер те томе учи
Човјек који је волио тебе,
Али љубав није вољела њега.

О ПЕСНИКИЊИ

Зорка Радичевић је рођена 5. маја 2001. године у Подгорици. Студент је Социјалне политике и социјалног рада на Факултету политичких наука.

Објављивала је у неколико листова и портала.
Живи у Подгорици.

Песме за децу – Јелена Трајановски Станковић

СВАКО ИМА ЗВЕЗДУ СВОЈУ

Свако има звезду своју...
Једну од оних што на небу стоје
Кажу — милионима се броје
Е, таква једна за тебе сија
само је твоја и ничија

Свако има звезду своју...
Да му светли изнад главе
Пружи одговоре праве
Ко и шта ће једном бити
Кад затреба — да те штити

Свако има звезду своју...
Да је црта ил' о њој да пише
Да га води — инспирише
Да му помогне да машта
Да га научи да прашта

Свако има звезду своју...
И пре но што сан те стигне
Твоја звезда ти намигне
Па ти чува снове красне
И све су ти ствари јасне

Свако има звезду своју...
У очима да је носи
Да се њоме и поноси
Свако је тражи а неко и нађе
Како се ко већ у животу снађе.

ДУГА

Одувек је то на цени:
кад се небо зашарени.
За мудрицу пошто важим,
ја бих дугу да истражим.

Гледам је из мокре траве —
— како ли се дуге праве?
Ил' је каква чаролија
кад уз облак сунце сија?

Да л' је дуга од бомбона,
занима ме то веома;
може ли се она јести,
како најзад на њу сести,

по њој може ли се ићи,
како јој уопште прићи
па видети тад поближе
да л' се дугом негде стиже.

Да ли на њој има љуља?
Удобна је или жуља

када на њу цео легнеш
па се фино и протегнеш?

Да л' се по њој возе санке
ил' за мајице је танке?
Кад са дуге узвикујеш,
да ли се до земље чујеш?

Шта је назад а шта спреда
када се у дугу гледа?
Такође ми мира не да
имају ли боје реда...

Питањима нема броја...
Радозналост буја моја,
па се, ево, силно мучим
како дугу да докучим.

ОСМОМАРТОВСКА ПЕСМА

Како март стигне,
прашина се дигне
због тог једног дана;
што — не знам ни сама.

Купује се цвеће,
миришљаве свеће,
честитке се праве —
— маме нешто славе.

И не само маме,
већ и друге даме:
баба, стрина, тетка...
све, без изузетка.

Бата је на конач нанизао перле,
тог посебног дана неће бити дерле;
а од тате стижу сваког осмог марта
ружа, бомбоњера, за биоскоп карта.

Ја се, ето, питам што није увек тако,
да се маме воле и поштују јако;
да свака је жена своје мужу мила
и трин'естог јуна ил' петог априла.

Како толка љубав у један дан да стане?
Боље распоредити је и на друге дане.

КАКТУС И ЈЕЖ

Кактус Сима
чудно друштво има:
другарицу знану,
малог јежа Стану.
Много се воле
ал' не могу скупа,
хоће свако сваком
бодље да почупа.
Никад нема мира,
расправе се воде:

ко ту кога дира,
ко ту кога боде.
Нешто се ту најзад
променити мора —
— не могу се сложити
два бодљикава створа.

МАЛЕ СТВАРИ

Мале су бубице,
мале су биљчице,
перлице, чашице
и слатке урмашице.
Мале су фигурице,
мале и сличице;
не треба заборавити
ни малене птичице.
Ипак, треба бити с нечим начисто:
да баш тако исто
грдосије камиони
или млазни авиони
наспрам окена
мали су и они.
А и тај океан,
дубок и плав,
испод овог неба
изгледа кô мрав.
На крају крајева,
сви смо, такорећи,
од нечега мањи

а од нечег већи.
Велики је свет
сав од малих ствари,
све има своје место
у тој чудесној сваштари.

ТУРНИР ЗА ПОВРЋЕ И ВОЋЕ

Било је то сад у мају,
на пијаци, ту у крају:
турнир за поврће и воће;
повероваће ко хоће.
Око подне, тачно не знам,
локација — трећа тезга.
Пуне гајбе, све до крова,
а стиже и тура нова.
Нисам могла да одолим
а да нос не промолим;
имала сам шта да видим:
припрема се воћни тим.

„Банане на клупу — није им сезона!“,
узвикује јагода слатка кô бомбона.
Поређале се јабуке, сочне и румене;
трешње опет касне — лепе и црвене.
Вишња је мало закиселила,
ал' ипак се за игру определила.
„Брже мало, почиње меч!“,
Малина даде завршну реч.

Ни на страни поврћа не влада мук:
загревају се ротквица, кељ и млади лук.
Погледа оштрог као бритва,
увелико спремни су спанаћ и блитва.
То виде броколи па се осоколи,
док је зелен грашак с кондицијом танак.
„Е, немој да си као баба!“,
добаци му келераба.

Парадајз и краставац гости су стални,
утакмицу прате као неутрални:
„Да ти кажем нешто, као брат брату —
— ионако идемо у исту салату.
Није ли овај турнир забадава?
Деца треба све да једу, да би била здрава!“

ХОЋУДАН

Једнога дана, ради форе, онако,
реших све да радим наопако.
Идеја је била: и дању и ноћу,
шта год да ми кажу — да узвратим „хоћу“.

Замислите само родитељску срећу
кад ниједном нисам изговорила „нећу“.
Време за јело, купање ил' сан,
одустала нисам — „хоћу“ цео дан.

Ако мајка пита: „Да л' би душа воће?“,
а душа — то јест Ја — погађате — хоће.

Ако бака нуди од ручка репете,
хоћу па макар ми сишло у пете.

А кад тата рече: „За игру је касно“,
ускочих у кревет уз „хоћу“ гласно.
Хоћу ово, хоћу оно — све беспоговорно;
забавно је један дан — тврдим одговорно.

Рекох „да“ свему до чега им је стало,
и признајем: не беше страшно нимало.
Чудом се чуде и стално ме хвале,
па су и неке награде пале.

Хтедох све да поновим и наредног дана
али тад се збила једна заврзлама:
замислите, мајку је, усред те милине,
све то моје „хоћу“ почело да брине.

То је онда била рачуница проста:
један такав Хоћудан — више него доста.
Ил' превише буке ил' превише тишине —
— најбоље је мени да се држим средине.

ЛАВ БЕЗ ГРИВЕ

Био један лав без гриве,
Очи су му биле сиве,
А и реп му био краћи;
Лако би га могô наћи.
Хтео је он бити цар;

Тај је правио дармар:
Уместо да џунглом влада,
Он се некој кавги нада.
Хтео је он да је важан,
Да је опасан и снажан;
То је био сан му давни:
Да је увек свуда главни.
Али овај лав без гриве
Имао је жеље криве.
Не дочепаше се славе
Такве усијане главе.

ЛЕГЕНДА КАЖЕ

Некада су књиге
биле разбигриге
и ризница знања,
јал већа јал мања;
писали их људи
разноразних ћуди
ал' учени јако,
пажљиво, полако...
и свака је била
оличење стила,
легенда каже.
Ал' не лези враже...

Друкчије је данас,
мисли се Ананас;
што он не би писао

сваку своју мисао,
кад је неписмени Лисац
објављиван постô писац?
Брзо потом је и Целер
издô први свој бестселер,
па и Овце сад на брду
новинаришу у крду.
Писати је ваљда лако,
кад то данас чини свако.

Гледала то тужна лица
једна мудра девојчица.
Вала, док се она пита,
неће Кокошке да чита;
ни блог што написа Рода
о том шта је задња мода;
ни Кокосов чланак нови:
ко удварао се Сови!
Брига је њу што и Киви
од писања добро живи —
— она праву књигу жели,
легенда већ како вели.

О ПЕСНИКИЊИ

Јелена Трајановски Станковић је рођена 17. децембра 1985. године у Београду, где је одрасла и школовала се. Иако је по занимању мастер менаџер људских и социјалних ресурса, литерарно стваралаштво сматра својим истинским позивом.

Писањем поезије и прозе се бави дуги низ година и њени радови су углавном рефлексивни, љубавне и друге тематике. Своја дела објављује у бројним књижевним часописима, фанзи-нима и зборницима..

Учествовала је на Фестивалу савремене кратке књижевне форме као и на Фестивалу савременог књижевног стваралаштва за децу и младе у организацији ИНАКУ из Скопља, те су њени радови уврштени и у те Антологије у издању поменутог института.

Добитница је неколико књижевних награда и похвала за рад.

Поред литерарног стваралаштва бави се и ликовном уметношћу као и друштвено ангажованим радом.

Удата је и мајка четворо деце. С породицом живи у Београду

Ратник је сам и друге песме – Лена Стефановић

НОЋ ДАЛЕКИХ УТОЧИШТА

Јесу ли ти рекли
да је ноћ била дуга?

Јесу ли рекли да су границе дрхтале ближе,
заливи, Атос,
сумрак Венеције под маском
и снегови Алпа који прилазе?
Јеси ли чуо како врата на дечијим собама
дозивају широм отворена?

Јесу ли они чули
грају јаслица,
шкрипу санки под малим скафандерима,
разумели топлину шака
које упознају и одрастају?
Јеси ли чуо Адађо
који опет певам као успаванку?

Тело је молило за олтар, уточиште,
поглед је тражио колевке,
Месец сам чувала као наду.
Јеси ли осетио крик
који учи да верује
облаку који га је сакрио?

Ноћ је била дуга.
Тражила сам савезника
да опроштај учини лакшим.

Знаш ли да смо
у моменту истинског праштања, сами?

Да после битака
као што је она на Галипољу,
других песама сем Адађа и нема?
Да се све већ одиграло.
Да су и у Термопилском кланцу
победиле храброст и част,
не исход?

Памтиш ли да је Леонида враћен кући?

У дугој ноћи
опроштај стиже усамљен,
као храброст душе.
Вера у траг који остаје
постала је једини спас.
Знаш ли, у ноћи
граница које су близу
и далеких уточишта,
колико је корака до помирења са путем?

Колико корака до вере
у облак који скрива Месец
и огледала поломљених одраза породица,
колико до препознавања своје сенке,
колико корака до мира?

Јеси ли чуо шапат бића
које себи понавља:
на путу који ходнике времена ослобађа,
у додиру рањених дана,
у мисли храброј — држаћу ти руку?

Зора је близу.
Опроштај је храброст душе
и једини спас.

СЕНКЕ САМУРАЈА

Можда су прошли векови.
Можда смо само сањали
и деца и трешње
снове на пут испраћају.

Можда негде је мир
и нико не бежи?
Под висином Фуџија
од сломљеног уметност настаје
и тишина разуме шта кинтсуги значи?

Ветрови стижу са мора.
Колико још је потребно
да постанемо будни?

Сат све време
у нашим је рукама.
Где смо ми?

Можда, у зору,
свет не буде подељен...
Можда, бар у зору,
од буђења нико не бежи?

Можда, ако и закаснимо,
самураји Фуџија у сну нас дозову?
И далеко, пред обасјаним цунамијем
покисли, своју сенку угледамо.
Можда над поломљеним,
буђењу захвалимо.

Можда пронађемо себе.

КОРАЦИ БУЂЕЊА

Видим те
у јутру ноћи без краја,
отети смо питањима
на која одговори не долазе.

Прилазим учећи да признам
је ли пад,
или буђење,
ова тама у којој те срећем,
као одраз?

Је ли јутро
ово где кораци застају?

Бирам тишину, као на бдењу
прошлим деловима себе.
Потребно ми је још времена
пре краја,
сопственог бега?

Тама још сања,
али у свему прошлом над чим стојимо,
видим -
ти ниси моје, ни склониште ни напад.
Ја сам то.

Подигни главу.
Јутро је трен
који тражи да погледамо
сопствени рат и мир.

Можда ће јутро туговати.
Можда ће режати и цвилети,
пре него што прихвати
своју ноћ.

Али јутро познаје
храброст за истину.
Јутро ће дати право сенци
да рат умири.

Подигни главу.
У бдењу над прошлим деловима себе
време зна -
након погледа свог одраза
нико се не враћа, не исти.

Погледај...
Јутро је трен
у ком кораци бега престају.

РАТНИК ЈЕ САМ

Прилази киша
улице дрхте пред сном
смелост града
више не господари тлом,
истине траже
храбрости дом.

Давне реплике
као да не знају векова зид,
надиру прошли театри
дозива слана хрид...
Чија бол је овде
усидрена у стид?

Видим — јутро отело се од ноћи
као да слуги рат,
још невини Маратонско поље
ослушкује корака бат.
Све ближи је
спокоју отет сат.

Ратник је сам,
окожуен другим усамљеним надама
да персијска једра
тек су привид страдања

исход наредног сата
преплављују одјеци неизбежних падања.

Ратник је сам
под штитом суза и смеха
сада зна — трчаће брзо
у кораку части и греха,
бранећи Акропол
и звона далека.

Младог постојања дах
крај њега хода
колевку и дом
чуваће стабло маслинастог плода
бранећи племенитост
пред налетом похлепних ухода.

Он трчи брзо
ту разоружава се страх,
опростио је изгубљене ноћи
и оставио за собом да их обасја зрак.
Ускоро нештаће бол...
Љубав не може постати прах.

Прилази киша
улице дрхте пред сном,
ветар носи векове
сузе корачају тлом;
ми смо трен у Бескрају
учећи да створимо час питом.

Разумевање смисао је времена,
погледи давних слика су бина —
колико научног бола потребно је
да сенка за промену храброст има?
Свака пробуђеност на хриди сопства
— наде је плица.

О ПЕСНИКИЊИ

Лена Стафановић је рођена 1. априла 1988. године у Крагујевцу. По завршетку гимназије, уписује Факултет спорта и физичког васпитања, као и Високу спортску и здравствену школу, где и дипломира. Рад и даље уже усмерење, наставља у области атлетике и социологије и етике спорта.

Велики је поштовалац дела Карла Густава Јунга. Посвећена је и идеји калокагатије — антички идеал развоја целовите личности, истакнут у педагошком приступу Платона.

Аутор је спортског романа „Трка у будан лет“.

Живи и ради у Београду, као атлетски и кондициони тренер.

Поезија на дијалекту — Данијела Вељковић

КОЈО СИ ТИ

Јал си мува,
ил си пчела?
Којо си ти од тај два?
Разлика је гоца голема.
Јал на расцавтело
цвеће слиташ,
мед сладак у трмке вардиш.
Ил си съм безвезно литкаш
зујиш, брујиш
на сви смиташ,
по галатне штроке слиташ.

безвезно — без разлога, Вардиш — чуваш, Гоца — много, Галатне — грозне, Голема — велика, Ил — или, Јал си — Јеси ли, Којо си — шта си, Мува — мушица, Литкаш — летиш, Расцавтело — процветало, Слиташ — слећеш, Съм — само, Смиташ — досћујеш, сметаш, Трмке — кошнице са пчелама, Штроке — прљавштине, нечистоће

СВЕ МУ МЪЛКО

Бог на човека
слободу дал.
Ал Ћавол лукав,
гоџа подмукал
сува се да му ју узне,
у железото тешко
оће да га съпне
у дувку длибоку
душу да му зъпне.
Такој да га варди
док не одъпне.
Със лъсан живот
и шарену лъжу
у пропад га ока.
Ал човек ала бил,
све му мълко
што је од Бога добил.
За криваче дуктати
он би душето продал.
Својето слободу
он би цабе дал.

Ала — аждаја, Бил — био, Варди — чува, Гоџа — много, Дал — дао, Дувка — рупа, Длибока — дубока, Добил — добио, Железо — окови од гвозђа, Зъпне — затвори, Криваче — захватање нечега с обадве шаке (за шаку дуката), Лъсан — лак, Лъжу — лаж, лагање, Мълко — мало, Оће — хоће, Одъпне — умре, Ока

— зове, Продал — продао, Сьпне — завеже, Сьс — с, (са), Сува
се — пружа се, Такој — тако, Узне — узме, Џабе — бесплатно

ЖИВ САРАЊЕН

Врзазем сам
жив сарањен.
Нит су ме опојали
ни по мен заровли.
Земљу ми сндък
несу врљили
онија што су ме саранили.
Сьлнце ми жешко заслонили,
лице да ми не греје.
Тъван облак навлекли
студен снег да ме завеје.
Наглав ми бриге наврљаше
Како да несъм жив
Сњи ме затрпаше.

*врзазем — преко земље, врљили — бацили, заровали — запла-
кали, заслонили — заклонили, како — као, навлекли — наву-
кли, наглав — на главу, преко главе, наврљаше — набацаше,
несъм — нисам, несу — нису, нит — нису, онија — они, опојали
— опевали (одржати опело), саранили — сахранили, сарањен
— сахрањен, сндък — сандук, ковчег, сьлнце — сунце, сњи — са
њима или њима, студен — хладан, тъван — мрачан, таман
облак*

АЛЕВА ГРИВНА

Манистра ситачка, алева
на свилен коњџ
ниже бела рука.
Гривну ми мати
алеву напрајила,
на ручку ми ју турила.
Овј је гривна
против зли очи,
да ми те варди
да не уванеш уроци.

Мање познате речи: алева — црвена, варди — чува, гривна — наруквица, коњџ — конац, нит, ниже — низ, напрајила — направила, овај — ова, мати — мајка, ручку — рукицу (мала рука), турила — ставила, уванеш - ухватиш

КОВРЖАЊЦИ

Јоште се небо не развиделило
над заспали студени Драњци,
мати меси тесто ковржањци праји'
па све пожурјује да се не забаји.
Расте́за тесто меко, бело' дългњовсето,
собадве стране га увија и мота
ће буду ковржњци' голема' лепота.

Убави ковржањци' изнапрајила
у тепцику ји по ред сви поредила
сџ нов бел, вежен пешкир ји прекрила.

Уз накладе'н огањ да поседе', да поћуте',
док не дојде време да се тепсика тура
у жежачку релну да се тесто опече'.

Опечени, сџ мед ји намазала,
јутром сабајле на Бџдњи' Дџн' звала:
Ајде, ајде дизајтесе шњевна дечица,
Бџдњаќ треба да се у алугу осече',
пред кућу прикај дувар да се донесе'.
У алугу снежну, студену'
док ветар кроз грање голе' свири'
сџ башту' по мећаву' и големи' сметови одимо',
добро, право дрво' сџ златно лисје
растово' за Бџдњаќ да наодимо'.

У дљибок снег добър' Бџдњаќ најде' башта',
па ми јасно вреву казува':
Прво се синко пред дрво' овој свећо, прекрестиш
нашу веру у Бога сиљну да учврстиш,
уруке секирче остро, добро' да држиш.
Кад Бџдњаќ осече'ш
сџ црвено' вино' да га засипеш,
сџ жежак ковржањац да га дарује'ш,
по наслед тъкв је код нас српски домаћини ред.

Мој башта' човек здрав, голем и гоџа јак
на рамо заметну' осече'н снежљив Бџдњаќ
па низ белу' смрзнуту врвину' спретно пожури'
да дојдмо' до дом на време

уз кућни дувар Бџдњаџ да се притури.
Мати изнесе ковржањџи и мед.
По тој изнесе крошњу сџс ораси,
позм ји разврљује,
поче пијуџање по ћошке да се чује,
пијуџу дечиџа кџко пилџићи граорџићи
цџла кућа од весџло окање одјеџује.

И све по ред како Бог казује,
сва фамилија на сламу позам поседала
слави Бџдњу Вџчер и посно јџдње вџчерује.

Док напоље студџн вџтар дува и снег бел вџје
уз огњиште се жџшко сва фамилија греје.

*алуга- шима, вреву — причу, говор, голџм — велиџи, гоџа —
много, Драњџи — топоним (лоџални назив за село Драјџинаџ),
дизајџесе — устајџте, дџн — дан, длагњовџст — дугауљџстог
облика (дугаџџко), дувар — зид, жџшка — врућа, занавџк — за-
увџк, забај — заџасни, испрај — исправи, изнапрајџила —
направила, направила у вџћој џоличини, јџдење —
јџло, хџрана, јошет — још, казује — прича, говори, ковржањџаџи
— мали обредни хлебџићи џоји се приремају у џчи Бдње
вџчџри, крошња — џорпа плџтена од прућа лисје — лишће,
мати — мајџка, наџладе — запали ватру, наслџд — на џрају, џ-
пџче — испџче, окање — позивање, узвиџи (граја), притури —
стави порџд, приџај — порџд, развидџлило — џсвануло, раз-
врљује — разбаџује, студџн — хладан, сабајџле — рано џјуџтру,
сва — цџла, тџг — тада, фамилија — џорџдиџа, шњџвна — са-
њџива, успаџана*

О ПЕСНИКИЊИ

Данијела Вељковић је рођена у Нишу 28. фебруара 1975године. Завршила средњу угоститељско-туристичку школу у Нишу. Касније Академију струковних студија Лесковац - менаџмент технологије хране и гастрономије, инжењер менаџмента.

Члан међународног удружења књижевника и уметника „Горски видици“

Пише поезију искључиво на дијалекту призренско-тимочком, (сврљишки говор), у покушају да сачува српску културну баштину.

Њене песме објављују се у електронским часописима: „Словословље“ - Даниловград (Церна Гора) часопис за културу, политику, књижевност и уметност. „Без лимита“ - Ниш е- часопис Филозофског факултета у Нишу, „Културни правац“ — Смедеревска паланка.

Песме су објављиване у: 13. Међународном зборнику „Додири љубави“ — Књажевац (награда „Златно перо“ за најлепше песме на дијалекту), Шестом Међународном зборнику поезије „КК Прота Васа Живковић“ - Панчево. У зборнику са песничког конкурса „Чувари ћирилице“ - Бајина Башта. 11-ом Зборнику песама „Трагови на песку“ - Бечеј. „Бдење“ - Сврљиг, часопис за књижевност, уметност и културну баштину бр. 76

Мом Цукеру и друге песме – Иван Станковић

АКО МИ СЕ ЈЕДНОМ НЕШТО СТРАШНО ДЕСИ

(Мом Цукеру, мојој супрузи)

Ако ми се једном нешто страшно деси...
театралне речи те чула и пре си
на папиру мртвом смејала се слову
ни не назирући у час тај ноћ ову

Ако ми се једном нешто страшно деси...
стих тај многу песму прошлости ми реси...
ушанчен у топлот свог живота рову
ни сâм нисам слутио премрклу ноћ ову

Сад кад ми то нешто дешава се ево
не изгледа страшно кô док сам га певô
док корак по корак у сусрет ми стиже
мир ултимативни осећам све ближе

И ја к њему ступам кораком од туча
у оку док гасне последња ми луча
у загрљај руке попут Христа ширим
да с последњим немиром братски се измирим.

СВЕ ЧЕШЋЕ МИСЛИМ НА МОГА СТАРОГ

Све чешће мислим на мога старог
њега већ двадесет година нема
под земљом спава
али у мени
у мени само дрема
немирно... дух му блуди
и све се чешће буди
збори ми, којешта казује
наводи, хушка, гони
указује
понекад прекасно пут ми показује
свој или мој — нисам начисто
колико у суштини на исто
осуђени смо природом својом
његовом, мојом...
како разграничити?
мирно... не паничити...
на неминовности се ограничити
да... како старити
а не остварити
што записано рођењем беше

све чешће мислим на мога старог
и питам се: да ли сви греше
исто...
да ли смо глава и реп исте змије
и зашто толико њега
и у мени се крије.

ФАЛЕ МИ ПОЉУПЦИ НАШИ

(Мом Цукеру, мојој супрузи)

Фале ми, фале пољупци наши,
без њих се усне кô барут суше,
срце ми почиње да се плаши,
тело да мрзне од студи душе.

Фале ми, фале пољупци наши,
дух који с усне на усну тече,
када се рука за руку маши,
топлине које утробу лече.

Фале ми, фале пољупци наши,
лице са лицем када се споји,
када нас полен љубави праши,
секунда свака вечност кад броји.

Фале ми, фале пољупци наши,
то преплитање бићâ и твари,
у загрљају кад ми их даш и
ни за шта друго свест кад не мари.

ПЛАШИМ СЕ СМРТИ

Не желим, не желим да умрем,
још дах овај волим крти,
ову кап воде на длану.
Плашим се, плашим се смрти.

Не желим, не желим да умрем,
још Земља дивно се врти,
још дан и ноћ су ми драги.
Плашим се, плашим се смрти.

Не желим не желим да умрем,
животу још сам на црти;
још тучем, гребем и гризем.
Плашим се, плашим се смрти.

Не желим, не желим да умрем,
још сат сваки грлим шкрти;
минуте штедљиво трошим.
Плашим се, плашим се смрти.

Не желим, не желим да умрем,
а страха јуре ме хрти;
и сном и јавом ме гоне.
Плашим се, плашим се смрти.

Не желим, не желим да умрем;
спаси ме, љубави — врти
рајски нек стрпе се мало.
Плашим се, плашим се смрти.

Не желим, не желим да умрем,
а већ су ми разастрти
свилени лежај и покров.
Плашим се, плашим се смрти.

АМИН

(Мом Цукеру, мојој супрузи)

Спавај још мила, нећу те будити
ни небо само се неће усудити
анђела фанфаре узалуд слати
јер зна — ни њима то нећу дати
док духа твог се шарена свила
не засити чудесних земаља вила
па ноћу завесе размакне црне
и трагом звезда опет се врне

а кад ти капак задрхти очни
и преко усана дах клизне лаган
ја амин даћу: сад, дане, почни
драгу је своју сачекô драган.

О ПЕСНИКУ

Иван Станковић је рођен 28. јула 1974. године у Београду, где живи са својом породицом — супругом и четворо деце — и ствара. Бави се лите-
рарним и ликовним стваралаштвом. Поезију и прозне радове, као и илус-
трације, објављује у домаћим недељ-
ницима, књижевним часописима и
зборницима, а његова бајка Легенда о
Ирбарху Змајокрву увршћена је у
Антологију савременог стваралаштва за младе у издању
института ИНАКУ из Скопља, Република Северна Македонија.
Излагао је на више групних и самосталних изложби, у земљи
и иностранству.

ЕСЕЈИ, ОСВРТИ, РЕЦЕНЗИЈЕ

Нове књиге

РУДАРЕЊЕ ДУШЕ — МИЛАН Б ПОПОВИЋ

Издавање и производња - Београд : М. Поповић, 2023

ПОЕЗИЈА ЈЕ РУДАРСКИ ПОСАО

Као што Милан Б. Поповић у књизи *Рударење душе* у уводној и носећој песми *Поезија је рударски посао* каже, он — изврне целу своју утробу на А4 папир и онда пред нас изнесе најтананије али и најдубље треперење своје осетљиве песничке лире док:

*Осетиш бол истегнутих тетива
Грч десне руке од прекуцавања стихова
Осетиш бол лумбалних пршљенова кичме
Приметиш колико су ти замашћени крвни судови...*

Милан живи поезију и за њу, пуним плућима са неограниченом вером у њену моћ. Свој живот је претворио у стихове. Верује у њихову моћ, моћ писане речи, моћ поезије када се пише искрено и из срца.

Књига је подељена у два циклуса и садржи тридесет песама уједначеног самоисповедног тематско-мотивског садржаја.

Песник уме и да буде бескрајно храбар и снажно подигне свој глас у сусрету са неправдама и злом којима смо сви окружени.

Свој емоционални пртљаг носи са собом и бори се са аждахама и силама зла. Та синергија осећајног и бунтовног

чини највећу вредност његове поезије. Своја емоционална искуства, кроз вечиту борбу осећајности и разума, претвара у стихове којима нас позива да заједно, брутално и оштро, подигнемо глас и у лице кажемо *не* лажном моралу и обезвереном друштву.

*А нагледао сам се рачунџија и лакташа и дркаџија,
Политиканата, снобова и полтрона и квази уметника....
Пун ми је кофџер њих!
Они су моја прошлост!*

Као своје песничко оруђе он употребљава велики број метафора, алегорија, симбола, компарација, апострофа и других стилских фигура, али и рефлексивну мисаоност и сугестивне слике које огољују средину у којој живимо и суровореално приказују, често, лицемеран однос појединаца према свом окружењу.

*...Архангели и ђаволи и јесу једина поуздана датост —
Наших непоузданих постојања!*

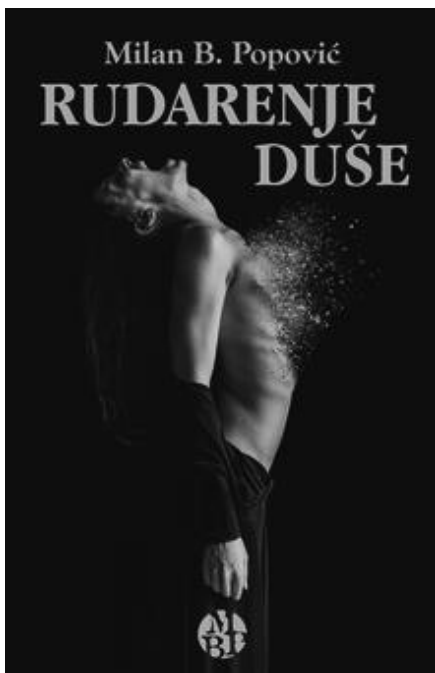
У судару различитих осећања, попут радости и меланхолије настају Миланови стихови, *песме које бунцају и плачу*. Међутим, његова сурова бунтовност сече попут ножа и позива на акцију. Настају песме снажног бунта и отпора. Песник, то нежно и осетљиво биће, гнуша се и презиरे *морбидно доба су-пермаркет културе 21. века*.

*Асоцијални људи, асоцијалне мреже...
Facebook, Instagram, You Tube, Twiter, etc.
Све је на продају, ускоро ће и ДНК...*

Знаци интерпункције (зарези, црте, тачке...) често се налазе на најнеочекиванијим местима пркосећи увреженим књижевним правилима, али то је све урађено са песниковом намером да нам нагласи своје стихове тамо где он мисли да

треба, али и са жељом да нас увуче у свет своје песничке имажинације, да својим разрешењима и тумачењима његовој поезији дамо нов облик и живот сходно нашој перцепцији исте.

Песник описује суморност времена у којем живимо. То је доба препуно издаја и лажи, али он пева и оде оним искреним пријатељима, људима који су зрно песка у океану, који су му се нашли у најтежим животним тренуцама и који му својим постојањем и пријатељством помажу да преброди личне Сциле и Харибде. Нека сувише лична обраћања пријатељима (Слађани Милошевић, Нинославу Ж, Мирослави Петрић-Дедић, Милану Михајловићу...) као и многим другим у песми *Срећан Вам дан*, знају, као и све друго што је сувише лично, да натерају квалитативну амплитуду стихова да заигра, али то је Милан, онај прави код кога емоције и чисто срце увек превладају. *Пером модре крваве тинте бележи све*. Често остављен од свих пева:

*Не знају за нашу усамљеност,
Мањак инспирације
За издају најбољег пријатеља, — пријатељице
За наше здравствено стање
Не знају за СМС који чекамо месецима*

*За неузвраћене љубави
Не знају за тајне
Тајну повести,
Тајну исповести, причести, нафоре и црнога вина!*

Брутално и оштро пева о мукотрпности бивствовања, али и стиховања. Он се пење од дна до врха и назад — у једном тренутку је достигао нирвану, а већ у следећем изговара: „*Ја не желим да будем ту!*” (песма *Трептаја хук*). Песник преиспитује смисао свог живота. По Емилу Золи: „*Смисао живота се састоји у бесконачном освајању непознатог, у вечном напору да се сазна више.*”

Фасцинатни су песникова високоузвишена вера, као и родољубље. У *Јеванђеље по Марку* (9:23) пише: „*Све је могуће оном који верује*”. Песник је Господу захвалан за све што је добио на дар, али се и пита ко је, у ствари, он.

*Дао си ми симфонију, гудала и виолончела,
Стихове и песме,
Божји, твој дар за компоновање...
... Молим те реци ми сада — ко сам ја.
Јер, ја осим песме и симфоније — не осећам — ништа?*

Миланову поезију посебно издваја способност да направи занимљиве и ретке склопове речи: *нестварно* стварно или *Председниче станара душе моје* и друге.

Песник преиспитује себе, али и друге да би стигао до васколике истине. У *Малом Принцу* Антоан де Сент Егзипери је написао: „*Много је теже судити себи самом него другима. Ако успеш себи добро судити, значи да си прави мудрац*”. Милан Б. Поповић успева у томе.

Најуспешније песме у овој књизи су, свакако, *Поезија је рударски посао* и *Стара дама бунца и плаче*, а посебно бих издвојио и *Покров изнад мене*.

Његова поезија је класична, углавном, слободног и распричаног стиха, чврстог ритма и складне мелодије. Све-стан је утицаја музике на осећања, а то су препознали и многи цењени музичари, међу њима и највећа имена српске и ех-уу сцене, метал, рок, реге и хопхоп усмерења (Слађана Милошевић, Дел Арно бенд, Зоран Маринковић Бјесомар, Алогија, Зеле Липовача и многи други). На његове стихове су компоноване песме и објављена два компилацијска цд албума са преко педесет песама и веома успешно су прихваћени од стране публике и критике. Поред поезије Милан Б. Поповић се успешно бави новинарством, као музички рецензент и један је од највећих познавалаца домаће рок сцене.

Као гост, на крају ове књиге, са три песме, заступљен је Миланов песнички сабрат, Драгиша Аћимовић, лирик специфичне поетике који обећава.

Књигу обогаћују сјајне илустрације Дамира Павића Септика, легенде регионалне underground сцене. Насловну страну је урадила Теа Јагодић.

Рударење душе је песников поетски дневник али и манифест сопствених животних ставова и опредељења. Кроз поезију он вида своје дубоке ране. *„Кад дођеш на свет читав свет се осмехује, а ти плачеш. Води свој живот тако да на дан своје смрти читав свет плаче, а ти будеш једини који ће се смејати”* су мудре Конфучијеве речи. Милан је смисао свог живота пронашао у поезији и музици, остављајући иза себе књиге поезије и цд-албуме. Верујем да ће их читаоци сличне поетске перцепције са задовољством прихватити и схватити — *Поезија је рударски посао.*

Васа Радовановић, књижевник

О РУДАРЕЊУ ДУШЕ

На развалинама свога града, урбани поета Милан Б. Поповић, звалачки обједињује стиховима песама, сурову стварност и ништавност са фундаментом живота, а то је, прекопотребна љубав, победа, истрајност у овом суморном времену бешчашћа коме смо сведоци. Миланова поетика је пријемчива сваком ко жели да заплови тим водама, али и истовремено и мисаона. Ставља нам прст на чело да се запитамо: Ко смо? Куда идемо? Песник балансира на жици, између очаја, немоћи и бола, али с друге стране: победе, љубави и живота. Његов слободан стих нам омогућава да с њим кореспондирамо као с пријатељем. Бритке речи и мисли и саме ће нас довести до запитаности: Где смо то ми?

Дуга форма песама, неубичајних код нас, заправо даје лични печат песника, вешто прожимање рокерских мантри са јасним изведеним стиховима, без риме, или врло мало, слободним стихом, даје пуноћу и боје, емоције које врси песник попут Милана Б. Поповића зна да укомпонује. После осам песничких књига, ова девета је есенција његовог стваралаштва, круна која ће дуго сјати на песничком небу Србије. Из песама исијава доброта, која краси Милана, што даје особит карактер песми.

Бунтовник с разлогом и то добрим разлогом, заправо је исписао књигу о себи, о нама, као поруку, тестамент по коме ћемо одредити песника Поповића. Сажео је Милан у 38 песама у три циклуса, цео један свет, живот, кога смо савременици. Чак и његова доброта, несебичност, хуманост, уврстила је и једног песника почетника из Сења, Драгишу Аћимовића, који је са три песме, украсио букет цвећа у овој песничкој вази.

Зналачки, промишљено, Милан је, можда и несвесно, сачинио тежак, али леп избор својих песама, кога се не би постидео ни један велики песник. Читајући рукопис збирке песама “Рударење душе”, имао сам осећај да читам савременог Његоша и његов “Горски Вјенац”, али овог пута из 21-ог века. Описао нам је Милан све људске и земаљске муке данашњег човека, појединца, осамљеника у овом трагичном времену, са свим последицама које оно носи. Шта је то подстакло песника Поповића, да одгрне чамотињу садашњице и проспе нам пред очи истину голу и сирову? Да ли је његова перцепција оштрија од наше? Да ли је песник из прошлости као пророк видео шире и даље, те су те околности и нашег Милана учиниле гласником нашега доба? Не знам! Али сигурно знам да смо добили песничку књигу за понос Миланову, а и наш калеидоскоп, који ће нас вратити на прави пут, увек када погледамо у прелепе корице, рад изузетне уметнице Теа Јагодић, и заваримо у збирку с времена на време.

Трновит је пут песника, а Милан мора да настави тим, нимало лаким путем, ма какве околности биле. Само тако ће Он живети: кроз песму, за песму, са песмом. Милан живи за уметност, али не и од ње. Хтео или не, она му је једина још преостала.

Оштро и бритко попут сечива, Милан реже емоције, о-гољава своју личност, стварност, исказује своју интиму, бунт и револт. Бунтовник добронамерног срца, попут Буковског, с дозом вулгаризма, али с мером, зачињава речник данашњице, да га боље разумеју и они “други”...

Дотиче се у својим песмама и родољубља у песми “Србија”, љубави, рефлексije која доминира кроз сва три поглавља. Песма “Срећан Вам дан”, је тестаментарна и на неки начин: Захвалница пријатељима, а уједно опроштајна

песма. У јаке песме набијене емоцијом, могу рећи и духовним пражњењем Милана је: “Прво лице множине”, “Светиња и све тиња”, “Мама”, и “Persona non grata”.

Његово верно описивање друштвеног стања у земљи и свету, остаће сведочанство и аманет будућим генерацијама. Историчарима, разноразним истраживачима, као доказни материјал наше несреће. Можда, чак и оправдање будућим генерацијама, за све неучињено.

Хвала Милане што си нам подарио ову тешку, емоцијама набијену збирку песама. Она ће најбоље сведочити о теби и твом мукотрпном трајању, али и о свима нама. Уз сјајне илустрације Дамира Павића Септика, које су визуално, у црно — белој стрип форми, вешто уклопљене и збирци дају пун погодак.

На крају да завршим Милановим стихом из песме “Светиња и све тиња”: “Треба имати у срцу

веру и молитву, макар тетовирану, али личну и проживљену, и веру и светињу!” Овом поруком, Милан нам даје рецепт за наставак живота. Није на одмет то и применити!

Братислав Тодоровић, књижевник

ПЕСМЕ ИЗ ЗБИРКЕ РУДАРЕЊЕ ДУШЕ

ЈЕЦАЈ ВЕКА

Жмурим у поноћ
За радним столом седим,
косом ко ињем одавно седим,
али не бледим,

ужарен сам, немиран импулсиван и чио
свет бих разбио
на ситне комаде!

Шаком подупирем помало уморно чело
Вене на њему пулсирају,
Не бих ли избегао поглед у страну
Отворио дубоку рану,
Која кида, и не пита,
И на јецај тера и рида
Бога милостиво молибдено условљава-
Зашто је судбина клета
Морала да отера човека века
У јазбину малу, дубоку раку?

А човека од пера
У знак питање вечности — а све му је јасно!!!- сатера!
Учетири зида, хладна као стена,
Да устрептало гледа — у огледало века
Доба и суноврат света
И људских обмана и издаја,
И надања,
И културе некултуре супер маркета 21. века
Што појма нема, шта му се спрема,
Иза врата, иза леђа - на углу века!

СРБИЈА

Тешко бреме у брутално доба
Кад свако свакоме -нож у леђа хладнокрвно — забија!
Да свака се одбије мора
И на њу осмехом избледи свака на челу бора!

Србија се воли као рођени отац Борисав- Бора,
и ђед- Драган,
У њој се остаје и када је сви напуштају
тзв. трбухом за крухом
е, то ми је најјаднија опција,
обилазиће туђине и градове црне!

Србија је бела, топла, и мила
мајка, сунце и јутарња роса у пролеће!
за њу се гине и у војску иде
и синови и кћери животом бране!

Све су заиста лепе
Америке, француске, долари и швајцарски франци,
далеко им кућа,
али не бих им дао ово парче српског и балканског неба
и истинских пријатеља, и кумова
и браћа, и родитеља...

Ни за каква материјална богатства!
Нека робују радећи нон — стоп код страних послодаваца!

ПОЕЗИЈА ЈЕ РУДАРСКИ ПОСАО

Пониреш у најдубље метрое своје душе
Откриваш људима странице тајновитих прашњавих
дневника
Сломљених стакала плакара
Мрачних одаја и просторија
Прошних векова времена, даљина, дубина...
Поезија је рударски посао
Изврнеш целу своју утробу на А4 папир

Таксативно је прекуцаш у computer
И онда муку мучиш да објавиш књигу.
Поезија је рударски посао кад је пишеш искрено
- Срцем
Осетиш бол истегнутих тетива
Грч десне руке од прекуцавања стихова
Осетиш бол лумбалних пршљенова кичме
Приметиш колико су ти замашћени крвни судови
Уплашиш се да не дође до тромба и инфаркта
Колико ти је масна јетра као и АСТ и АЛТ
Вадиш из себе бубрег по...бубрег
Молећи се да нађеш замену за њега и за све-
За пријатеље
За пријатељице
За познанике
За генерацију које нема
Ал ајд да будемо оптимистични
За генерацију која се буди
За ватру у грудима која пламти у сред 46. године
Док још дишеш пуним плућима,
У најбољим годинама,
Без никотина, дувана и вутре, па и пива и ракије љуте
— са изузетком црног вина-
За све чега није било
А тако је недостајати умело
Ја верујем у године пред нама
И нисам суицидан док многи око мене падају као сноплје
Ја верујем и у тебе читаоче поезије и волим те јер и ти
си рудар
безкранично и безрезервно
И твоју добру вољу и пажњу и време
И твој макар 1% чистоте и племености
Ја верујем у нас као народ

Ја верујем у Србију,
Ја верујем у православље
Ја верујем у све Богове и све вере и конфесије
овога света и Планете
Ја верујем у Оца Сина и Светога Духа!
Ја верујем у рудара!

О АУТОРУ ЗБИРКЕ

Милан Б. Поповић је српски песник. Критичар дневних новина Блиц (Србија), Дан (Црна Гора) и Фокус (БиХ), колумниста дневних новина Правда (Србија), сарадник магазина Rocks (Србија), Нови магазин, Nocturne, Time out, Контра, Sound metal, Бестселер, ХЗ, Butcherian vibe, Sound & Music, Hard & Heavy, Испред драгстора, Квартал, Књижевни магазин, Књижевне новине, Градина, Прессинг, Наше Новине, Новине београдског читалишта, Урбан Буг, Музички портал НекиРок, књижевни културни магазин из Новог Сада — Нова мисао, и других штампаних и веб редакција.

Објавио је књиге: *Молитва тетовираног срца, Време бруталних добронамерника, Ока да не испустим дах, На кори интегралног хлеба и оловци, Песма бунца и плаче, Песма бунца и плаче, Бољи од свог живота, Ја, прво лице множине,*

Живи, ради и ствара у Београду.

Приказ – Невена Милосављевић

СИОН НАД НИШОМ

(Јеромонах Игњатије Ђорђевић, *Кућа од звезда*, 2023)

„Кула смрти
На чеоним костима се пресијава
Страховито памћење
Васко Попа *Ћеле-кула*

Сва српска историја почива на костима предака и ниједан народ није толико страдао за слободу, веру и кућни праг, као што је српски. На сваком кораку су сведоци како славне, тако и страдалне прошлости, која је уткана у нашу подсвест изродила многа уметничка дела инспирисана управо свим знаним и незнатим јунацима, мученицима и светитељима. Један од споменика који и дан-данас сведочи о страшном страдању Срба, стоји као камен темељац отаџбине у Нишу и стражари као подсетник и опомена будућим генерацијама. У једном споменику, једној грађевини уткано је све оно на чему почива хришћанска вера, страдање и васкрсење, па се за Ћеле-кулу може рећи да је храм мученика, храм ћутње и тиховања, где се улази с погнутом главом, а излази с молитвом. Овај јединствени споменик инспирисао је многе уметнике који су кроз свој уметнички изражај покушали да дочарају страхоту једне свирепости и дубину вере једног народа који носи свој крст кроз векове и страда због своје вере, имена и слободе. Још је 1833. француски песник и академик Алфонс де Ламартин по повратку из Цариграда посетио Ћеле-

кулу и записао: „Поздравих оком и срцем остатке ових храбрих људи, чије су одсечене главе постале камен темељац независности њихове отаџбине. Таква гробница и храм, како ју је назвао отац Игњатије Ђорђевић:

„кућа тамна
од скинутих звезда
зидана”

у својој збирци песама под називом *Кућа од звезда*, новодобна је костурница, пред којом застаје дах у куцњу Исусове молитве. И Васко Попа је лобање видео као звезде које играју завршно звездано коло:

„Око смрти зазидане у кули
Лобање у месту играју
Завршно звездано коло”

али у његовој песми смрт доминира над животом, док отац Игњатије отелотворује и саме зидине, у које су као у светилиште утиснуте лобање, светлије од олтара, чистије од источника. А страдалници су будни „Стражари” и:

„Ниш спокојно спава,
док Кула од стражара
над њим вечно бди”
(*Чувари Ниша*)

у вечној будности спасења. Они су *Камене чете*, „јунаци, изникли из смрти”, својим страдањем задобили вечни живот, они којима не треба опело, „јер: „глас опела/ живима не треба”. И

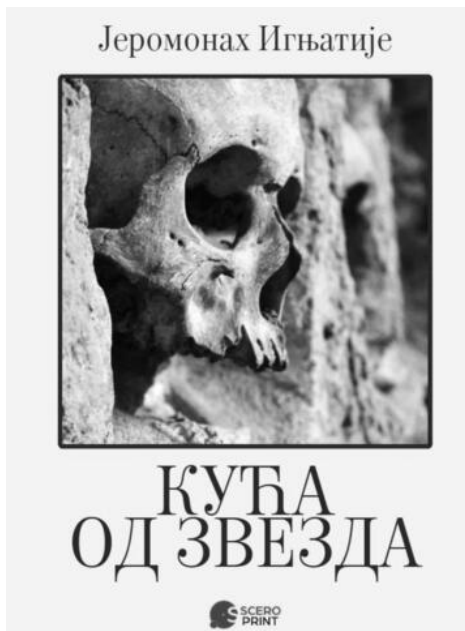
тај живоносни храм од лобања је, како га отац Игњатије узвишено песнички устројава: *Другачија земља* у којој „ћете средити дан усред ноћи”, а тешки задах који вас обаспе када уђете у њу је заправо „живот што се са смрћу игра”. То су безочне лобање, само наизглед, ако пажљивије погледаш и послушнеш видећеш „погледе живе” и чућеш „ветар што кроз свете кости дише”. Над Ћеле-кулом бдију *Вечна јутра*, а она стамена, усправна стоји и „испраћа пролазност” с којом је у мимоходу. Колика је цена вечног живота ако се плаћа страдањем? Безмерна храбост је „с оне стране смрти, где страх не постоји”, све је привид, и трајање и пропадање, истину и цену знају само они с друге стране смрти, они из „куће звезда”, али скинутих с неба и у њу узиданих. Каква је та „кућа звезда” говори нам истоимена песма:

„Без врата,
без соба и окна;
изврнута, страшна,
другачије створена.

Огњиште јој споља сија”

Па какве су то звезде, јесу ли згасле или сијају јаче у тмини нашег непознања сопственог одраза у њима? Знаћемо ако прикујемо поглед на очне шпиље лобања и препознамо себе у њима и њих у нама. Нижу се у збирци песме као перле на бројаници, свака је молитва и уздах због њих, због нас. И баш ова песма *Због нас* ораторски, мелодично, као планинска река звони:

„И разлог што вас не примају себи мртви
време ће да носи без промене глас,
у деци, нама, о вашој жртви —
Због нас, због нас, због нас!”

Сад је „Кула
срама” и у њу узидана
су лица, узидани су си-
нови, браћа, очеви и му-
жеви. Стражаре, мртви
их не примају себи,„ јер
живи су, живљи и
ближи од звезда. Ћеле-
кула је небеско платно
извездано лобањама!
Ћеле-кула је храм у ко-
јем су шупље лобање
кандила препуна јелеја!
Ћеле-кула је Скадар на
Нишави у коју су *Узи-
дане мајке* истекле своје
сузе, па је бистра од све-

тости, а „некад мутна” од туге. Ћеле-кула је и призор „Куле
клете” из песме *Промена*, у којој отац Игњатије величанстве-
ним стиховима оживотворује „смеле обрве са мртвих глава”
које „посташе ласте што Нишом лете”, ехо гласа чија су „ућу-
тана уста малтером пуна”. Духовна димензија оца Игњатија
Ђорђевића искристалисала се најјасније у песми *Они ће*, у ко-
јој користећи персонификацију он се не обраћа Сунцу, цвећу
и земљи, већ нама, подсећајући нас на акатисно радовање
због вечног живота. Јер, шта је смрт, само сан у трену вечности.

Обраћа се Сунцу и нама,, јер и ми смо на земљи пролазни,
само Сунце и лобање у Ћеле-кули нису:

„Не тугуј, Сунце, што упорно тражиш
одблесак кроз мутни очни мрак,
без капака, после наших смрти,
гледаће они твој блистав зрак!”

И кроз читаву песму фигуре контраста светлости и таме, живота и смрти, вечности и трајања, усидрују мисао ко бисер у зене:

„Не тугуј, земљо, што не могу да ходе,
уздани стоје, испратише време,
чекају нашу децу да се роде;
да носе, навикнути, и њихово бреме!”

Посматрајући стил и ритмику, поетски замах и метрику, ми уочавамо да се песник мајсторски игра стихом и из песме у песму показује мајсторску вештину стиховања, па у „преломљеним” строфама песме *Заборављено јутро* саживе и тежину песничких слика које се фрагментарно слажу у мозаик ретроспективног повратка у наста-нак овог споменика, који је као „грозота сени људских” постао „знак дивљења”. Његови темељи нису заборавили удове и телеса, потоке крви који су натопили земљиште, а ми смо заборавили да куда год згазимо нечији гроб је под стопалима, како Змај рече: „Свака стопа: гроб до гроба”. И ова „кућа несигурног темеља од бола”, кућа је ужаса и страха, безгласни крици су „бол зидара” њених. Ње, која од ужаса поста „од свих светилиште највише”. Кула гледа на

Чегар, смркнутих судбина дуго већ парају небеса, а не зацрне се небо над њима од „бола ратника”, већ од суза „мајки у црнини”... јер: „И хиљаде смрти нису ништа — њихова туга/ једина је бол синовима”. А српска мајка је као ниједна мајка после Пресвете Богородице гледала како синови њени страдају за веру. Свети владика Николај Велимировић у беседи *Српској мајци* каже: „Сећамо се мајки које родише толике витезове и заточенике истине и правде Божије, и безбројне страдалнике и мученике за Крст Часни и Слободу Златну”. То нам исто говори отац Игњатије, да у зидине Ћеле-куле су „узидане мајке”:

„И више за њих светови не постоје,
однесене у Ресаву својим гробовима
остале су оне овде. Све и данас стоје
узидане, без лика, умиру и даље са својим синовима“

Свака њихова суза је још једна смрт и једно васкрсење, стотине малих смрти једна су велика, стотине малих васкрсења једно је велико: свеопште васкрсење, из којег се рађа нова зора, а она је ВЕЧНОСТ. Ту, у тим зидинама страшније од смрти су скамењене сузе мајки, оне су сад сафири на одежди која као ореол наткриљује Кулу, чинећи небо под небом и небо над небом. Јер, Кула је небо под небом, небо на земљи, небо под земљом, небо над земљом. И, одиста, је ли ико овенча ове мученике лепшим стиховима од оца Игњатија, који тихујући над хартијом у сваком слову згледаше шупље очи, видевши у њима живоносни храм што се издиже из панораме Ниша, као Сион над Нишом.

О АУТОРКИ ПРИКАЗА

Невена Милосављевић, рођена је 13. априла 1990. године у Новом Пазару. Похађала је ОШ „Стана Бачанин” у Лешку, а средњу техничку школу „Михаило Петровић Алас” у Косовској Митровици. Дипломирала је на Катедри за српску књижевност и језик на Филозофском факултету у Косовској Митровици, потом завршила и мастер студије српске књижевности.

Од 2017. Године сарадник је у издавачкој кући „Асоглас”, те је присутна на преко осамдесет књига као рецензент, лектор и уредник. Нашла се више пута и у улози жирија на књижевним конкурсима, радила је као наставник српског језика у основним и у средњим школама, аутор је и водитељ емисије „Пергамент” на ТВ Данкос плус. Лектор је на сајту „Злочини над Србима” и координатор за Косово и Метохију хуманитарне организације „Српска нит”, члан је књижевног друштва „Митрикес” из Косовске Митровице и члан УНС—а.

Поезија, есеји и критички прикази објављени су јој у многим часописима, а њена поезија може се пронаћи и на порталима и сајтовима за културу и књижевност, интерпретације њених песама и наступи на Јутјубу, као и на друштвеним мрежама. Члан је уредништва часописа „Суштина поетике”, а на порталу „Ризница” има свој књижевни

кутак за објаву духовне поезије. Њен песнички првенац „Источник” проглашен је Књигом године у издавачкој кући „АСоглас”.

Добитник је тридесет међународних награда за поезију и носилац је Ордена кнеза Николе Васојевића и неколико признања за допринос култури и очувању традиције, српског језика и писма.

Живи у Звечану на Космету и мајка је троје деце.

Осврт – Софија Ивановић

ТЕРАСА АНЂЕЛА ЧУВАРА – КРСТО ШПОЉАР

Ова новела почиње тужним тоном, једном тужном сликом седмогодишњег дечака са поцепаним чарапама. Дечака затичемо усамљеног, изолованог, боље рећи заробљеног, на тераси како у сузама гледа живот на улици. Тужни тон се претвара у језиву мелодију, која ће се појачавати постајати још језивија, када сазнамо да он, гледајући све то, сав тај безбрижан живот који се одвија пред његовим очима, покушава да заборави на насиље коме је изложен. Није случајан избор седмогодишњег дечака,, јер деца су најлепша и најчистија Божија створења; не знају за зло, невина су, искрена, никог не повређују намерно, ако уопште једно дете може било кога да повреди. Његова детиња душа није имала прилике да буде оно што јесте, он је приморан да прерано одрасте, упозна зло, беду, да буде сведок једне пропасти у коју води потреба за новцем и недостатак истог. Мајчин љубавник, Мирко, стално га је тукао без икакве кривице. Једина дечакова кривица је што уопште постоји. Да његов положај буде гори, није смео да се пожали мајци на батине које добија,, јер је она увек на страни љубавника. Њено сопствено дете јој је терет, на њему је искаљивала сву огорченост, муку, бес и гађење према самој себи.

Мирко је блистао од задовољства након што би истукао дечака. Безбрижно и исцерепог лица би пошао куда је кренуо оставши да се ваља у блату своје злобе и

поремећене психе. Био је страх и трепет за дечака, а његова мајка је чинила све само да је не остави. Уживао је у осећају надмоћи и искоришћавао га да обмане, намами дечаккову мајку у замку. Његове речи и дела су се косили, а да у њему нема ни мало љубави први је осетио дечак и покушао мајци да укаже на то. Она је у свом растројству гурала дечака од себе, говорила му да би боље било да га нема. Своје тело је давала свима, а душу је постепено губила под притиском стварности. Иако свесна да детету требају ствари, новац који би зарадила трошила је на Мирка и своје потребе. Бављење проституцијом је захтевало доста улагања, јер се мода стално мењала, а самим тим су и захтеви расли. Ипак, у њој је било љубави за дечака што се види у моменту кад му чита о Исусу и дечаку коме је Анђео чувар помогао, кад жели нешто да га научи. Тад се открива да она није потпуно застранила, промаља се осећај грешности и жеља да све престане и буде другачије. Причом о дечаку који је донео лек болесној мајци и, уз заштиту Анђела чувара, није ао у понор, жели да му укаже на значај доброте. Самим овим подучавањем показује да зна за батине које њен син добија од њеног љубавника и ако дечак не прича о томе. Показала је да јој се срце слама због тога и жели да се то више не догађа. У души зна да њен син није заслужио батине, али мора да стане на Миркову страну како га не би изгубила. Свесна његове лажливости и празних обећања, не може да га пусти, јер јој је једина сламка спаса.

У дечакову свест се урезало то да он није добар и још више продубило његове ране на души које непрестано крваре. Морамо обратити пажњу на мотиве терасе и

игре са црвеном лоптицом. Пре свега, тераса постаје његово стално пребивалиште, са терасе гледа живот који пролази мимо њега. Он је у некој врсти заробљеништва, а они који се непрестано крећу, ужурбаност, бука представљају оно што он у потаји жели. Сви ти људи, деца, сви они се на крају дана враћају у топле домове, онима који их воле, грле и пружају им све удобности и нежности којих је он лишен. Иако нигде није назначено да он жели бити део свега тога, поглед који му се често зауставља на суседној згради и колпортерима у послу јасно указује на то. Још једна чињеница иде у прилог томе да је његов поглед одраз ове жеље, а то је његова истовремена игра с лоптицом. Он се игра не скидајући поглед с улице и живота који врви. Та игра се претвара у механичке покрете, постаје једна монотонија коју више не можемо назвати игром. Такође, механички, научени покрети, који постају независна радња од његовог погледа, сведоче о томе да он, гледајући у оно што ћели, замишља да је тамо, да доживљава све што и ти људи. Ма колико био тужан због себе, у дубини душе се радује због тих људи. Радује се њиховој слободи и прихвата своје заробљеништво. Све наведено нас асоцира на Ива Ћипика и дечака приближава Ћипиковој Цвијети којој је прозор медијум ка ономе што жели, а монотono брисање прозора је паралелно игри с лоптицом нашег малог јунака.

Кад смо већ код асоцијација, не можемо да не споменемо Чеховљеве јунаке којима је живот често промашен, а они су и сами промашени људи којима су други уређивали живот и који су зависили од туђе милости. Ништа мање није важна паралела нашег јунака са јунаком Тургењевљевог Дневника сувишног човека. Јунаке обе приче

одликује сувишност, они као да никоме не требају, немају сврху постојања. Разлика међу њима је што наш дечак своју сврху проналази у томе да докаже да је добар, док Тургеневљев јунак остаје без сврхе и умире као сувишан човек. За сувишност, као што видимо, нису важне године, Тренутак у коме над дечаком надвладава детиња природа, кад се буди жеља за несташлицима је онај кад жели да пљуне колпортера по коси и то показује да он, упркос свему, остаје дете. Треба поменути још једну важну ствар, а то је утицај литературе на човека, у овом случају дете. Крсто Шпољар није први који се бави овом темом, пре њега су то, на другачији начин, чинили Стендал и Гистав Флобер. Кроз обраду ове теме, Шпољар покреће и питање вере у Бога и Анђеле, Његове изасланике. Такође се истиче дечија наивност и жеља да се буде прихваћен. Дечаково чисто срце, отворено за све, осим за Мирка, своју величину показује поверењем у дванаестогодишњу Хелу која је све само не искрена и добронамерна. Она га наговара на опасне ствари, манипулише њиме користећи његову веру у Анђела чувара. Охрабрује га да, изложивши се опасности, докаже да је добар и да неће пасти у понор. Наш мали херој, не слутивши њено лукавство, пристаје на то и са вером да ће га Анђео чувар заштитити, као и дечака из приче, покушава да пређе преко јако уског руба. Хелино задовољство због тога што ће имати разлог да га исмева пред другима је прекинуто у тренутку кад је схватила у колику га је опасност довела. Како обично бива, кривица долази тек пред опасношћу након већ учињеног. Њене сузе и вриштање сада му нису могли помоћи, а он их од страха за сопствени живот није ни чуо. Мислио је на мајку и обраћао се Анђелу чувару, молио га да, ако је он заиста

добар, не дозволи да падне. Желео је да буде попут дечака из приче и, на неки начин, успео у томе. Анђео чувар га је сачувао, није дозволио да се дечак теже повреди. Овим се шаље порука читаоцу да свако од нас има Анђела чувара који је увек ту, увек је са нама и штити нас.

Дечакова мајка је та која га је спустила на земљу. Тек пред опасношћу да изгуби сина, схватила је колико га воли и да не може без њега. Тај тренутак јој је освестио све што је пропустила, свака грешка је сада била пред њеним уплаканим очима и заривала се у њену душу. Ово освешћење, свест читаоца о њему, види се у немоћи која се истиче. Сад је стављена пред избор који ће је заувек пратити: син или Мирко. Реченица којом се новела завршава је веома важна па ћемо је навести, а затим освестити њен значај:

Гледао је залијепљених трепавица у њено сагнуто лице и чинило му се да све схваћа.

Њена сагнута глава, сузе које не може да задржи указују да је дошло до покајања и да је избор направљен. Растрзаности између сина и лажљивог љубавника је дошао крај. Смогла је снаге да се помири са својом бедом и немаштином и изабрала сина. Тај избор није јасно назначен, али из тога што се дечаку чинило да све схвата, можемо наслутити да је, упркос свему, изабрала њега занемаривши све остале муке. Схватила је, ма колико се мучили, заједно ће лакше поднети све муке. Није могла да се одрекне онога кога је родила, јер, ако загребемо дубље, њена потиснута подсвесћу је увек гонила да се бори због свог детета. Наслућујемо, слика дечака припијеног уз

њена бедра је ту подсвест претворила у свест. Мајка и син су поново сједињени, а читаоцу је остављено да домашта шта се даље збивало са њима.

Важна ствар коју не би требало заобићи јесте мотив опраштања самој себи који произилази из новостечене свести. Изабравши сина, одлучивши да прихвати потиснуту подсвест као свест и жељом да надокнади, бар колико може, изгубљено, она започиње дуг и ни мало лак процес опраштања себи. Такође, признавање и прихватање сопствене кривице спадају у део процеса, „јер ако не признамо да смо криви и не прихватимо ту кривицу као нешто што нам је у том тренутку, у тренутку делања, изгледало као исправно, једино могуће, као једини избор који имамо, до опроштаја неће доћи, нећемо опростити себи и , и даље ћемо се гристи, питати како смо могли. Мајка овог дечака није једина Шпољарова јунакиња која се бори да опрости себи. У новели Камен посљедњег отока имамо Марину која себи не може да опрости што је оставила Тома када му је била најпотребнија. Разлика између ове две жене, уједно и предност за дечакову мајку, јесте у томе што Марина нема прилику да покуша да исправи своју грешку, њено покајање, свест и признавање кривице не стварају прилику да се надокнади изгубљено, док дечакова мајка добија другу шансу да поправи ствари. Ове две новеле не доводи у везу само мотив опраштања себи, већ и један негативан аспект, је до изопачено примењивање силе на млађе и нејаке од стране старатеља, мушке фигуре, која треба да буде узор. Наиме, видели смо да дечака туче мајчин љубавник, а Маринина позиција је, иако је старија, можда и гора, „јер њој отац, који треба да буде узор,

удара шамаре само зато што је дошла после њега кући,, јер се он вратио раније него обично.

Ове две јунакиње, њихова судбина, болна егзистенција, као и дечаков живот, потврђују оно што сви већ знамо, али не ценимо довољно. Без породице, пријатеља, оних који нас прихватају и воле, ми смо често ништа, само олупине које свако одбаци чим му засметају. Човек је друштвено биће, а осудити га на самоћу и лишити љубави је крајње нехумано и нељудски.

О АУТОРКИ ОСВРТА

Софија Ивановић, рођена 29. октобра 1996. године у Крагујевцу. Дипломирани Филолог србиста, ускоро Мастер филолог србиста. Пише од малих ногу и има четири објављене књиге до сада: „Моћ љубави“ (2013), „Валцер срца“ (2015) „Игра судбине“ (2018) и „Нико и нико“ (2022).

Живи и ствара у Крагујевцу.

ПРОЗА

Прича – Николета Петровић

ЗАВИЧАЈ НА СТАЗИ ЗАБОРАВА

Путниче, ти који си залутао на уснуле озренске падине, буди трпељив на том путу којим већ одавно нико не ходи. Покоја залутала лисица, фазан или јазавац препречиће изненада твој корак, али застати неће, као што нису ни они који су са муком одлазили, не окрећући се за родном гором која је изњедрила генерације и генерације присилних номада.

Ходом кроз Јелову горицу, низ кривудава путељак, имаћеш осјећај да се кроз борове гране, силином долњака који се спушта и припиње низ планинске падине, смјењује и праскозорје, и зора, и јутро и свануће, све у једном трену, у једном погледу. Јер, вријеме одвећ брзо протиче, да ни уље у чаши кандила не може до сутона држати жијак у пламену. Тако је то у предјелима гдје нема људи који би својим знојом, смијехом или сузама заустављали минуте и сате, утискујући их, попут вичног дуборесца, у породичне календаре.

Дође вријеме када оронуте школске учионице остају пуне и осамљене, попут споменика крајпуташа, док се мимиход овоземаљског живота зауставља на оближњим сеоским гробљима, па као ономад, када је збор окупљао околни живаљ, данас тако задужнице сабирају потомке који нађоше времена за своје покојнике.

Корачаш тако, разгледаш..., очи ти пуне слика, али ни ријеч да изустиш. Ко ме да кажеш: „Помаже Бог, којим

добром?” Да је добро, већ би у сутон походио на сјело, на дружење, уз пјесму и заједнички рад. Остаје ти само да запјеваш, тихо, више за себе. Јер, знаш и сам, да када би проломио глас кроз планинске превоје у његовом еху одјекивало би мучно нарицање...

Куда одоше сви?! Зар послије смрти има веће смрти, зар је гроб бољи чувар сјећања једног прохујалог живота него потомци које је сеоба расула на све стране?! Зар повратника на родном прагу мора сачекати мемљива тишина у мјесто поздрава...?!

Покоја озидана кућица као знакови поред пута, тек да подсјете на прошла времена.... Сунце полако залази, на ивицама хоризонта промаља се магла која својим присуством стеже обруч око сутона што клизи низ зарасле сокаке и падине...

Нигдје се боље не осјети мир него на том мјесту... Вјетар хучи кроз застареле борове, као да шапуће пролазнику: „Овдје је кућа Боре и Борнице, мало даље на десну страну, то што вири из шипражја је Љубомирова кућ, преко пута ње живјели су Звирло и Душа.... Наставиш ли даље наићеш на Бранкову кућу“.

Њихова лица чува можда још покоји породични албум, док им праг трули у зараслој живици, што својим трњем и листом склања сјенке непроживљених дана, као да жели да све оно што је у повратничким данима посијано буде сачувано од зуба времена. Јер, ко зна, можда некад, неко, пожели да сврати, да дође, и својим длетом исклеше нови праг за живот будући...

До тада једино ти преостаје да корачаш и росом шкروпиш мисли што се роје, попут свитаца што још понеки пркоси суровој оструги која срдито помјера међе, отима

земљу и руши путеве. Истина, нема никог, нема ничега, само аветни мук који листа сјећања на прохујале дане, када су се пољски радови и послови око кућара бојили пјесмом, а у јесен сложно походило на Гостиљ, у брање траве иве, или се спремала везена кошуља за збора по Госпојини...

Крај твог пута знак је да си дошао на мој почетак, на зачетак мојих коријена, на праизвор мог генетског кода. Осамљени борови, један с лијеве, а један са десне стране, као анђели Начела, сачекаће те на капији која води ка утроби моје боли и ка горчини живота из којег ничу само подмладци са укусом пелина.

Ту покрај капије, испод горостасних борова, застани, сједни и осјетићеш како ти вјетар развигорац кроз проређене игличасте гране шапуће и жубори:

„Добро дошао у дом заборављених и расијаних по цијелој васељени”!

О СПИСАТЕЉИЦИ

Николета Петровић је рођена у Грачаници 1983. године. Пише поезију и прозу. Објављује на интернет порталима (Вишеградске вијести, А-синфо, Бијељина Данас, Нови глас, Поезија суштине), часописи „Значења” и „Књижевне новине”. Члан је ГО СПКД “Просвјета”, Бијељина и Књижевног клуба “Јован Дучић” из Бијељине.

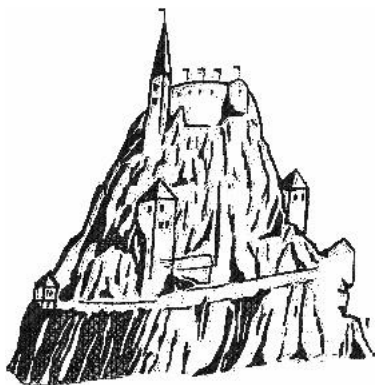
Добитница прве награде:

- на Васкршњем конкурсy ССД “Добрун” код Вишеграда, на тему „Црква у мом селу”;

- на конкурсy Сабора српског изворног народног стваралаштва, Војковићи, Источна Илица на тему „Божих у мом крају”.

Мајка једне дјевојчице Оливере. Живи, ради и ствара у Бијељини.

Три приче – Радован Синђелић

ДИВЉЕ ГУСКЕ

Рано јутрос јато дивљих гусака пролете изнад нас. Стајали смо у код старог дуба у Сврачијем сокаку Адам и ја. Стрико је зналачки посматрао трагове у влажној земљи. Рундица лану на јато које нас је кричећи поздрављало. Адам се чудио што идем недељом у лов. Рекох му да ми је отац заповедио да пратим стрица да не настрада, да неког не убије или да негде не залута па да се удави у живом блату Засавице. Од јесенас му није добро, не може ништа да ради, само тумара пољем и шумама. Рундица је ту да направи диверзију кад год би стрико и његов Леси нациљали неку дивљач. Да није он син наше покојне Белке давно би га стрико устрелио ко зеца. Тек беху окопнили снегови и кукурек је понегде процвао. Из пробуђене земље ницао је нови живот. Стрико рече да смо на трагу срнама те да ће баба вечерас правити гулаш ако нас срећа послужи. И стварно у даљини угледасмо живинче како каска младим лугом ка нама. Стрико намести пушку, Рундов не лану, Леси се нарогушио као и његов газда. Помислих да се то какво јеленче изгубило па ће страдати те ногом ударих мог пса да лане и упозори га. Он ме зачућено погледа. Стриц спусти пушку и рече како је Рунда паметнији од нас. Умало да устрели баба Јелкину козу коју је она продала пре два дана у суседно село, а она утекла и ево враћа се кући. Адам се засмеја.

ГАВРАН

Враћали смо се из винограда колима која беху на-товарена грозђем. Старе таљиге је вукао Шарга, вранац љубимац Марковог деде. Нас двојица смо ишли поред запреге и разговарали. Мрак је полако падао, прве звезде су се рађале на модром небу. Са нама је ишао и Марков пас пулин Ђуле који је сваки час заостајао, завиривао у густош дуж друма, њушкао по живицама... Спарину лет-њег дана заменила је вечерња свежина и однекуд из старе букове шуме појавио се лаган ветар. Марко погледа у модро небо и рече да ће бити ноћас кише. Корачао сам за-мишљен и држао улар у руци кад одједном коњ стаде. Испред нас мирно и достојанствено је прелазила пут куна златног крзна. Кад она нестаде у густошу врежа дивљих јагода, пулин пође опрезно за њом али се брзо врати. Пун месец се узнео високо изнад столетне шуме борова. Њена огромна стабла чинила су ми се у овом мраку попут ди-вова који са луком и стрелама чекају путнике намернике. Ни по дану није пријатно проћи том шумом којом и тад владају тама и хладноћа и кроз чије се густе крошње тешко пробијају сунчеви зраци. Некад сам по тој шуми са дедом трагао за лисичаркама. У даљини иза нас, хукну ћук. Нешто га је уплашило. Огласи се само једном упозо-равајући птице. Осврнух се и видех како брзином муње лисица претрча цесту иза нас па појури по— кошеном ли-вадом и нестаде је негде код задњих садевених стогова. Шумели су црвени јасенови које је некад давно неко по-садио уз пут. У њима су била празна гнезда. Чворци су но-ћивали по виноградима. Шуштала је сува кукурузовина,

били смо близу села и Ђуле нас напусти, пожури преко чистине кући, коњ зањишта. Марко је грдио издајницу. За-лепрша крилима сова изнад нас и неколико њих заху-чаше у близини договарајући се за поноћни лов. Видели смо пред собом светла села, црквени звоник и ветроказ на ловачкој осматрачници. Ја се сетих како је отац причао пре много година кад је ујак умро да је пошао у друго село трактором за који је закачио приколицу и у њу натоварио столове и клупе. Кренуо је чим су му јавили, око пола два ноћу и прешавши пет километара већ је био недалеко од Орловца кад се окренуо...И видео је да у приколици седи жена са дететом. Отац се уплашио но наставио је да вози. Код првих кућа поново се окренуо и поново их видео. Трећи пут се осврнуо пред ујаковом капијом, али жене и детета не беше. Не знам зашто ми је та прича пала на па-мет баш тад. Из мисли ме је пренуо Марко који је гунђао машући рукама. Изненадих се кад видех гаврана како мирно стоји врх једне корпе пуне грожђа. Муње су севале у даљини, невреме се ближило. Рекох Марку да не дира птицу. Беше то крупан гавран сјајних очију, великог кљуна, перје му се сјајило посуто месечином. Ћутао је и гледао нас. Код првих кућа птица одлете на јасен у баба Натином дворишту. Звоно са торња зазвонило је само јед-ном у тај мах. Познах лавез нашег Ђула. Пред мојим дво-риштем је стајао и свађао се са мојим мачором Шандором који га је мирно посматрао са високе оgrade.

ПРИЧА О ЖИВОЈИНУ

Записано по казивању деде Живојина и његове стрине Ане

Освануо је 16.март, година 1946. Јутро мирише на пролеће. Снег окопнио само га понегде још помало има. Јокин петао се пробудио први па побунио и осталу сабраћу по комшилуку. Његов први кукурик ме је пренуо из дивног сна. Сањах да сам код моје куће, отац и мати послују по дворишту, браћа још нису устала, вратила сам се у детињство. Прекиде се сан, нестаде мириса боровине и мокре траве, устадох. Моје кћерке су још спавале загрљене у очевом кревету. Из кујне се чуло шумно дисање нашег деде. Отворих врата. Сунце је излазило споро, помањало се са друге стране реке иза босанских планина где беше свило своје гнездо. Помислих како ће оно прво да обасја мој родни крај, семберска поља, оранице, ливаде и подмуклу реку, а онда ће кренути овамо на мачванску обалу. Огрнух се марамом и пођох му у сусрет стазом кроз двориште па у воћњак где су испошћена црна стабла шљива и јабука стрпљиво чекала да се огрију. Застадох на пола пута питајући се та куд сам ја то кренула, босе ноге у папучама, а на мени само вунена марама. У Јокином воћњаку видех на врху највишег багрема велику врану. Кад ме виде она размахну крилима и одлете ка црној шуми борова.

–Лош знак — помислих — а Јока треба да се породи ових дана.

Нигде никог само сунце које је попут велике беле птице ширило своја крила и ја. Ипак кренух напред ка

крају нашег воћњака. Он беше ограђен плотом. После десетак корака угледах у Локином воћњаку неку жену како нешто ради сагнута под јабуком где је Јока претпрошле године сахранила своје мртворођенче. Неки глас ми шапну да се одмах вратим у кућу али нешто јаче од мене ме просто гурну напред ка дрвеној огради што је раздвјала наша имања. Погледах боље кад тамо моја јетрва Јованка копа неку рупу у земљи.

— Ехеј сестро шта то радиш? — упитах ухвативши се рукама за смрзнуте дрвене летве. Она се окрену али не рече ништа и настави да копа. Опазих поред ње замотуљак.

— Боже да јој није опет дете умрло? — прошаптах.

Некако се пребацих преко ограде па полако дођох до ње. Ситно бледо дечије лице вирило је из прња у које га је умотала.

— Кад си се породила? — упитах је.

— Ноћас — каза она кратко — јутрос је умрло...

Загледах се у дивно дечије лице, у прекрасне дуге трепавице и румена усташца и прекрстих се. Ето Бог неком даје не жали, у Јованке четири кћерке и четири сина, а у мене само две кћерке. Хумка скоро беше готова кад ми се учини да се мала уста померише. Узех замотуљак у руке да не лежи на хладној и мокрој земљи. Било ми је жао малог роба Божијег. Једна суза ми кану на дечије лице кад оно одједном отвори очи и затрепта.

— Јованка — вриснух — па дете је живо!

— Дај ми га овамо и бежи кући: рече она неким уморним гласом и некако ме чудно погледа.

— Не дам дете — рекох — дете је живо, види га како трепће луда жено...

И тад вођена оном истом силом која ме је то јутро пробудила и довела овде у овај воћњак потрчах ка пролазу у њиховом плоту, чврсто стежући мали замотуљак појурих колским путем ка мом дворишту па право у кућу. На вратима се сударих са дедом. Он ме зачуђено погледа, а ја му рекох у једном даху:

— Јока се јутрос породила и мало пре хтела да закопа дете под јабуком, мислим да њен Веселин ништа не зна, ја зграбих дете и донесох га овамо. Она има осморо деце и стално је говорила да јој више деце не треба, а кад сам је ја питала да нам да једног од синова да и моја деца брата рођеног имају она није хтела.

Пружих му новорођенче. Деда узе замотуљак, стави га на сто и распови. Дете се сасвим разбудило, подигло ручице па их помера горе доле.

— Дечак — рече деда.

— Да га узмемо нама? — упитах.

— Јашта него ћемо га узети, ако га вратимо њима може му Јованка опет наудити. Не да њега деда ником то је пети унук мог покојног брата рођенога, мог Сретена.

Пробудише се деца, дођоше до стола.

— Шта је то деда? — упита старија Катарина .

— Донела вам мати јутрос брата: весело рече деда

— Благо нама! — каже мала Марија и љуби дечију ручицу.

Зачу се нека граја из Јованкиног дворишта.

— Трчите децо одмах до нашег кума Славка, кажите му да одмах дође овамо, идите преко башче — рече деда.

Обукоше се деца и отрчаше. Деда покри дете кожом.

— Да се неће Веселин љутити што смо узели дете? — упитах.

— Лако ћу ја са њим, није он зао човек, она је ово кришом од њега урадила, не би он дао живо дете да несретница закопа, али морамо му рећи истину.

— Види ти њега како је ружан сто година поживио и сретан био — радосно је тепао деда детету мазећи га по глави. Наложити снахо ватру да нашег малог сретника загрејемо.

Кумова кућа беше близу. Деца нам се брзо вратише. Катарина дотрча прва, уђе у кућу, чучну на праг па рече тешко дишући:

— Марија казала куму да смо добили брата, кум рекао да се зове Живојин. Ето њега и Марије иду полако, а ја сам дотрчала да вам кажем шта је урадила. Није те деда послушала, ти си рекао да само кажемо куму да одмах дође до нас, а брата да не помињемо. Не знам шта јој би да те не послуша.

— Нека кћери, нека, то је њој сами драги бог дошапнуо шта да каже нашем куму — весело је говорио деда једнако гледајући у дечачића који је шарао околу својим плавим очима.

— А ти снахо — обрати се деда мени — пођи де до Веселина, зови га овамо да поразговарамо, ако бог да даће нам детенце, ако не да биће он и наш и њихов, а сам ће се приволити дому који му је суђен.

Ја одох до девера са великим страхом у срцу, нађох га поред чесме како се умива. Рекох му да га тражи мој свекар, а он ми рече да ће доћи касније.

— Црно ми је јутро освануло моја снахо. — рече добри Веселин — Јутрос се Јока породила но детенце је рођено

мртво. Није ми ни дала да га видим, каже ми она да је боље да га не видим, да га не запамтим... Е да је бог дао, да је поживео, па да су га и Цигани украли само да ми је жив мој синко, овако оде ми анђелче моје...

Ја клекнух пред њега, а он ме ухвати за руке и подиже питајући ме шта ми је. Рекох му све, целу истину, и како ме је њихов петао јутрос рано у цик зоре пробудио и како ме је нешто навело да одем у наш воћњак и како сам тамо видела Јоку и шта сам урадила...

Веселин баци пешкир на камени зид чесме па ме поведе мојој кући, јер су се мени ноге одузеле, а нада да ће ми дати дете неповратно се угасила. А тамо у кући већ дошао кум па је седео на кревету и држао у рукама бебу. Моје девојчице селе поред старог кума, блистају као два сунца. Свекар понови моју причу, а Веселин приђе детету, узе га, погледа, пољуби га у чело па приђе мени и рече:

— Хвала ти снахо одавде до неба што си мога сина сачувала. Ево ти дете да ми га чуваш, да га одгајиш ко свог рођеног. У тебе је срце племенито, а ја се бојим да му рођена мати може штогод нажао учинити. Некад жена кад се породи неко време и не зна шта ради као да не расуђује добро и разумно. Ја ћу њој запретити, а ти нам немој бранити да га виђамо и да буде и код нас и код вас.

Кум извади велики дукат и стави дечаку у повој, ја се зачудих где нестане она прљав закрпа у којој сам дете донела, а онда препознах дедину кошуљу у коју је он дечака умотао.

— Хвала синко — рече мој свекар Веселину — ја сам тебе одувек од све братове деце највише волио. Он имаде вас дванаесторо, а ја само мог Војина па и њега прошле године бог узе. А од твог оца сам тебе као најмлађег тражио,

а он те није дао, није могао ни он ни мати твоја да се одвоје од тебе.

— Нек нам је жив и здрав и сретан кумић Живојин. — рече стари кум дижући чашу вина коју ми је насула Катарина — Нека живи бар сто година па и више од тога, нека га срећа прати,

нека га добро здравље служи, нека га се злотвори клоне, нека невоље од њега беже, куд год ходио добро доносио, шта год радио све му од руке ишло, дабогда му се радовало и мало и велико чељаде и птице и бубице и животиње га волеле, сретан био, сретно се оженио, сретну децу породиио, дочекао и унукe и прауникуe и њихову децу у срећи, здрављу и весељу. Толико од мене, а још више од бога му добра желим.

И тако Живојин по правди бога оста код нас и одгаји се уз помоћ и по вољи мајке Божије, сретног дана и божије промисли и беше најсретнији и најчеститији од све браће и сестара.

О ПИСЦУ

Радован Синђелић је рођен 1994. године у Сремској Митровици

Најдраже награде

„Српско перо“ Јагодина (2019), Повеља рудничких врела (2019), Прва награда за причу на конкурсy „Славко Јунгић Јесеј, Прва награда за песму о Његошу на конкурсy Специјалне библиотеке за слепа и слабовида лица Републике Српске (2014), Трећа награда за песму на конкурсy Специјалне библиотеке за слепа и слабовида лица Републике српске у Бањалуци (2016), Све награде са фестивала поезије у Барајеву, Друга награда за причу (2017) у Брестовцу, Прва награда за песме у Источном Новом Сарајеву на конкурсy посвећеном Петру Кочићу „Луча Јабланова“ (2016), Друга награда за песму у Сребреници...

Две приче – Ана Рацковић

БУКЕТ

Чекам те испред позоришта као у оно време када смо још увек шетали после кише не гледајући на сат. Ово је ипак неко ново време и ја више и не знам да ли је наше или није?

Више не јуриш низ степенице право мени у загрљај. Некад си се радовала нашим путовањима месецима унапред.

Пре него што си отишла поклонила си ми карту Париза и две црвене шампањ чаше. „Какав скроман поклон“ — помислио сам тад, признајем. Пре него што си отишла посвуда си остављала своју бележницу коју никада нисам отворио. Пре него што си отишла уз парадну ружних речи са зида си скинула ону слику коју си невешто насликала за мене. Пре него што си отишла нисам схватао да заправо непрекидно одлазиш од мене враћајући се све ређе и све тише.

„Зар једно путовање може да промени све?“ — питам се док, као и увек, резервишем само најбоље за нас. Наручујем букет цвећа да те чека у апартману. Кажем им важно је да буде посебан. Питају ме које цвеће желим? Не, нећу савршене руже које не миришу. Нећу ништа што је предвидљиво. Желим нешто што личи на тебе. Кажем им да си ти непредвидљива, да се смејеш гласно, да играш боса, да се напијеш од две чаше вина, да си се заправо родила у шуми, испод неког миришљавог бора, да причаш немужстим језиком који полако престајем да разумем. Кажем им да је важно.

Напокон силазиш низ степенице. Не знам да ли си уморна због позоришта или због мене? Желим да верујем да си данас имала пуно посла и да ћеш се ускоро насмешити, али ти си и даље далека.

На тргу пијемо кафу и спремамо се за пут. Мени стално звони телефон, али то ти више ни најмање не смета. Како је тешко разбити ту равнодушност којом ме кажњаваш. Одлазиш у тоалет, ставила си телефон у торбицу и питам се да ли сада причаш са другим? Питам се, где сам те тачно изгубио?

Путујемо у тишини. Никада нисам осећао толику самоћу као у овим тренуцима поред тебе.

Питао бих те — да ли си заиста толико љута због оних које ми ништа нису значиле? Питао бих те када бих био сигуран да је то разлог твоје хладноће. Нисам сигуран. И зато ћутим. Можда си видела неку поруку. Можда ти је неко нешто рекао. Можда ме намерно кажњаваш тишином а у себи и даље имаш љубави према мени. Можда ме и даље желиш иако већ неко време не спаваш поред мене. Можда си љута,, јер сам ти рекао да радиш небитан посао. Уметност је губљење времена. Ја заиста тако мислим. То сам рекао,, јер знам да можеш више од тога. То сам рекао,, јер знам да не знаш шта желиш.

Тако си изгубљена у овом свету који би те појео да ја нисам ту. Зар ти је толико тешко да ми будеш захвална? Ти не знаш шта је захвалност. Не поштујеш ме. Не дивиш се оном што ти пружам. Признајем, био сам прек понекад. Ниси се уклонила у мој свет онако како сам очекивао да хоћеш. Зар те нису научили кад је мушкарац љут пусти га да се смири, ћути, не одговарај му. Не! Ти то не умеш. Ти скачеш и показујеш ми средњи прст у лице, са ватром у очима каква нигде не гори. Где је сад? Више не могу ни да те разбесним.

Због тебе сам некад читао „Малог принца“. Теби за осамнаести рођендан закупио сам читав брод и довео Цигане да ти свирају. Те ноћи носила си црвену свилену хаљину и била си лепа и свемогућа као наша младост.

Можда сам увек потајно знао да ниси за мене и био сам са онима са којима је лако бити. Овај пут се одужио и тако је непријатна ова тишина међу нама. Овај срушени мост. Ова врата која не умем да отворим. Нервираш ме. Бес ме трује изнутра. А ти ћутиш. Дај ми само једну реч. Започни свађу. Започни било шта. Додирни ме коленом, нехајно. Наслони главу на моје раме. Пожели нешто. Само не ћути више тако охоло и мртво. Тако свемоћно. Тако коначно.

Драго ти је што ме мучиш? Наслађујеш се мојим покајањима, зар не? Шта ти мислиш, ко си ти?

Стежем волан и додајем гас. Плашиш се, зар не? Скупила си се на том седишту као срна или ми се само чини? Не. Ти ниси срна. Ти си Медуза која ме камени својим погледом. Мрзим те. Да. Мрзим те. Све што је икада било изгубљено морало је да оде. Али ти немој. Немој сад. Поломићу се на безброј комада ту пред твојим очима.

Снег полако почиње да пада. Ја сам те први пољубио. Једном давно. Испред твоје куће. Превише сигуран у себе. Помало бахато и нападно. Одгурнула си ме и побегла. Била си дете. И тада је падао снег. Оставила си ме збуњеног да стојим испред твоје куће. Можда је тада требало да одем заувек. Можда сада не бисмо били овај безнадежан човек и ова празна жена. Али ја не желим да знам какав би то био свет у коме бих живео све ове године без тебе.

Покриваш усне прстима. То увек радиш пре него што заплачеш. Ево. Окрећеш главу у страну. Гледаш кроз прозор. Непомична. Да ли плачеш? Не могу да те питам,,

јер шта год да кажеш овде пред тобом полетеће хиљаде комада мене. Осећам како се полако руши мој потпорни зид. Када би само нешто рекла. Када би ми само сада олакшала овај рат у мени. Ову потпуну предају царства пред твојим ногама.

Размишљам, да ли су ти припремили букет који ће личити на тебе? Близу смо. Ти знаш ове планине. Осећам како ти се тело опушта. Учинило ми се да си се осмехнула. Долазимо у хотел. Рецепционер ми дискретно даје знак да је све спремно. Да. Нисам се преварио. Заиста се смешиш. Увек си волела планине. Кунем се, ти ниси рођена у Београду. Рођена си под неким мирисним бором у некој далекој шуми која треба да носи твоје име. Сада се и ја смешим. Ја бих ти купио ту шуму. Ја бих ти купио цео свет.

Улазимо у апартман. Обоје смо затечени. Гледамо у то цвеће на столу испред нас. Окрећеш се према мени и по први пут после толико времена гледаш ме у очи.

„Наручио сам букет који личи на тебе.“

Гледаш ме и даље право у очи. Опет си срна, а да ли си и даље моја? Плачеш. Први пут после толико времена. Све што желим је да те пољубим, као некад. Као други пут када сам те пољубио. Када сам схватио да иако те не будем имао ти ћеш увек имати мене као ниједна друга. Нежно ти држим главу у својим рукама.

„Кажи ми зашто плачеш? Молим те, кажи ми. Кажи ми било шта.“

Из мене говори човек спреман да клекне на колена и запроси те поново.

„Извини, али ја те више не волим.“ — кажеш ми и последњи комади потпорног зида круне се у бездан.

На столу је стајао велики букет најразличитијег дивљег цвећа.

ПАСТЕЛНА КУЋИЦА ЗА ЛУТКЕ

Јутро ти брзо брише снове. Трудиш се да их запамтиш, јер ти је терапеут рекао да их записујеш. Купила си леп кожни нотес који је и даље празан. Недодирнут. Попут неког скривеног дела тебе који увек прекрива густа магла у коју не желиш да закорачиш.

Деца су већ велика и тек понекад те пуштају у свој свет. Говоре неким новим језиком и све теже их разумеш. То су неки млади, наједном одрасли људи од којих те је понекад стид твог скромног образовања, твојих уских погледа и твоје вешто скривене депресије. Твој муж је тек понекад ту и то прећутно обома више одговара. Чини се као неки заслужени фер. После свега. После свих. После снова којих више не можеш да се сетиш, а нови не долазе. Колико само прећутаних истина и креативних лажи. То су мемоари једне промашене приче која свој ток правда родитељством. Оправдање за које би ти твоја деца рекла — да-ли-заиста-мислиш-да-ништа-нисмо-схватили-одавно? Али о томе се не прича. Али о томе се ћути. То остаје у оним измаглицама у које не смеш да закорачиш. И децу си научила да ћуте о себи, а ниси ни свесна тога. У твојој пастелној кућици за лутке све мора бити савршено и ти си увек насмејана, а у теби је бол од цједа промашености. Страх да ће се представа завршити и да ћеш морати да скинеш костим без кога више и не знаш ко си. Твоје мисли не иду даље од наученог текста. Ти знаш своје границе. Годинама чупаш коров и садиш цвеће око њих. То је територија твог јединог смисла који је схватљив још само теби. Они неће да ти упропасте представу зато и даље играју у њој. Можда си некада пре и желела да одеш. Можда када си први пут пронашла поруке у његовом телефону, онда на самом почетку брака, онда када је сав мед исцурео из мирисног првог месеца.

Не! То нећеш дозволити. Децом се везујеш за тај стуб, за његову руку којој желиш да верујеш. А не можеш. Он то и не крије. Сада се осећаш готово надмоћно, јер си временом научила како се смрзава тренутак бола, како се окреће глава на другу страну, како се понизно ћути пред компромисом, како је угодно окривити друге и како је неминовно отупети на живот. Осећаш лажни мир и увек бежиш од оне магле у коју не смеш да закорачиш. Ти не смеш изгледати несрећно, ти не смеш не бити исправна, ти не смеш бити без мужа. Ти не смеш бити ниједна своја слабост. Ти не смеш одустати никад. Ни овог јутра не можеш да се сетиш својих снова. Нотес ће поново остати нетакнут. Осећаш да си ноћас била на корак од магле у коју ни овај пут ниси смела да закорачиш. Јер знаш. У њој је пастелна кућица за лутке у којој си сама.

О СПИСАТЕЉИЦИ

Ана Рацковић је рођена 1983. године у Београду. Дипломирани је менаџер уметничке продукције и новинар. Аутор збирки прича „Вагабундизам и тесне ципеле“ објављене 2019. године и „Огњена“ објављене 2022. године. Коаутор радионица на тему архетипске психологије и женског принципа.

Живи у Београду..

Приче из живота – Драган Врањеш

ДЕВОЈКА

Година је две хиљаде прва. Тридесет три ми је. Уз помоћ родитеља преселио сам се у Београд. Нови покушај бекства из родне паланке и покушај да променим набоље свој живот. Не успевам. Самоћа је често неподношљива, па сам и даље у контакту са старим друштвом. Неки од другара долазили су ми и у госте. А желео сам да прекинем са свима и почнем из почетка.

Објавио сам књигу поезије у „Нолиту“, код уредника Добрице Ерића. Живим на Вождовцу, недалеко од цркве. Добрица неколико стотина метара далеко од мог стана. Видели смо се свега неколико пута. Упознао ме је са неколицином песника, позвао ме на неку промоцију у Клуб књижевника. Нека госпођа песникиња из дијаспоре, тачније Аустралије. Нема чега није било на великом столу од хране и пића. И бар три критичара седела су за њеним столом. Причала је о носталгији за родном грудом. У реду жено, помислих, па врати се ако ти толико недостаје Србија. И зар поезији требају те силне ђаконије на столу. Добра песма се не може ни са чим платити. Или си добар или лош, па може за столом седети хиљаду поткупљених познавалаца поезије. Видео сам се још неколико пута са Добрицом после објављивања моје друге књиге песама и онда престао да одлазим до „Нолита“. Не волим да се намећем. Можда зато и тумарам сам Београдом. У џепу ми очев новац. Добио сам позив за посао у перионици аутомобила, али одбио сам. Дан

је био сунчан, летњи, а ја у гостима код пријатеља мојих родитеља. Био сам расположен и разговарао са њиховом лепом ћерком када је телефон зазвонио, а ја одбио посао. Да ли због плавог неба или не или обоје, свеједно.

Ноћ је и касно. Пијан чекам аутобус на Теразијама. Саобраћај је слаб. Тек понеки аутомобил. Изашао сам са неким познаником и направио нешто што није требало. У једном ресторану. На штету познаника. Не сећам се, али имам осећај да сам га увредио. Уморан сам и пијан, па ме није превише брига, и само бих да се завалим у постељу. Аутобуса нема. Можда никада не дође.

Тада ми прилази она и пита:

„Где живиш?”

„На Воздовцу”.

„Хајдемо заједно пешке до Славије, па ћемо узети такси.”

„Важи.”

Пиће ме све више хвата и нисам у стању да јој распознам обресе лица. Ходам и не осврћем се више према њој. Повремено прозборимо по коју реч. На пола пута наилазимо на велику „Нолитову” књижару.

„Хеј погледај, овде је моја књига! Објавио сам је у „Нолиту”. „Без анђела чувара”.”

Посматрам своју књигу. Ничег другог нема у мом видокругу. Назирем црни круг око рубова очију, а у средини само моја проклета књига у катастрофалном издању.

Возимо се таксијем. Заустављамо се на успону, поред цркве. Хоћу да извадим новчаник и платим.

„Не треба у реду је. Ја ћу платити,” каже она.

„Ма нема потребе...”

„У реду је, ја ћу.”

„Хвала ти.”

Излазим. Ходам низ улицу до стана и размишљам зашто је нисам питао за број телефона или јој дао мој број. Био сам превише пијан да се потрудим. Тако ми је потребно да је поново видим и да јој кажем шта ми је на души. Убија ме самоћа. Треба ми нежност, загрљај. Љубљење да се опустим. Ни лице јој нисам видео. Да ли је била лепа или прелепа? Само слатка? Згодна? Никада нећу сазнати. Касно. Зашто ми се добре ствари увек дешавају када им време није? О зашто Боже? Све те мисли мешају се са очајничком потребом да што пре легнем у кревет. Ушла је у мој живот изненада, као бљесак, и исто тако ишчезла. Ах, који је разлог свему томе?! Да, ово је онај тренутак који се памти за читав живот, за који знаш, тик што је прошао, да га никада нећеш заборавити.

Прошло је шеснаест година од тад. Моја загонетна цура сада је скоро стара као и ја и не изгледа више као што је изгледала тада. И то ме боли. А та ноћ као да се синоћ десила. Ноћ наше младости. Где ли је данас и размишља ли и она повремено о тој пустој, а чудној вечери, коју је провела накратко са потпуним странцем? И о безбрижној краткој шетњи до Славије као да смо се познавали од рођења?

Било би ми лакше да знам да је тако, девојко драга.

ПРИЧА О ВЛАДИ

Ушао сам у радњу да купим свеће и онда пошао према улазу на гробље. Није то био главни улаз, већ споредни, педесетак метара од главног, са малом капијом. Асфалт је био мокар и све је одисало свежином кише која је донедавно падала. По први пут после низа година нисам одмах ушао на гробље (нешто ме је зауставило) и ослонио се рукама и лактовима о гробљански зид, тик поред капије. Држао сам спуштен поглед неколико минута, без мисли и без икаквих осећања. Једино је тежина „нечега“ обузимала читаво моје тело. Посматрао сам грубу рупичасту бетонску подлогу оштећену на многим местима. Затим сам подигао главу. Стара слика небројених споменика пукла је пред мојим очима, грунула кроз време и векове ширећи се као поплава, а питања су се обрушила као очекивани плусак. Колико судбина и мука горих од Христових, колико изневерених очекивања и злих намера и помало добрих дела, колико љубави, вапаја и неразумевања, колико глупости, насиља и срамоте. Ту је под земљом лежао и насилник са својом жртвом. Погледао сам према небу. Дуга је секла мутно и мрким облацима распарчано плаветнило на једном његовом крају и отварала пролаз у вечност. Али, не може се са овим телом проћи испод Дуге, мислио сам, требало је умрети, доживети агонију у коју се сливају сви наши крајњи страхови и ужаси. Само је разголићена душа могла протрчати испод тог шареног лука.

Одмах по уласку на гробље, после десетак метара, скренуо сам десно. Владин гроб налазио се па скоро до самог гробљанског зида. Владо Јовановић, мој давни пријатељ.

Када кажем пријатељ, не мислим да је то и био у правом смислу те речи. Познавали смо се кратко и површно и био је доста старији од мене. Али, време чини своје, и успомене, и уопште сагледавање ствари кроз призму година и искуства када вам се сва лепота душе једног човека, а која вам се у далекој прошлости нудила само као обрис нечега што је у вама изазивало испуњеност, радост и одушевљење, потпуно отвори као испружен длан и ви данас спокојно и са сигурношћу можете рећи: Да, Владо Јовановић је био мој пријатељ. И лежао је он ту, сада, под мојим ногама са свега тридесет девет година, а иза њега остале су супруга и три ћерке. И велика кућа у коју се ваљда планирао вратити када заради своју швајцарску пензију.

Био је родом из Босне и једног дана, почетком осамдесетих, тек тако спаковао је кофере и заједно са супругом Зором кренуо у потрагу за послом. Пут их је водио у Швајцарску, ка кантону Гларус, четрдесет километара од истоименог града, осамдесетак километара од Цириха, на планину Браунвалд, која им је понудила своју алпску раскош и могућности. Хотел Тодиблик на зеленој падини испод које се пружала прекрасна долина понирући између зелених обронака и високих и голих снежних врхова.

Владо се доселио у наш комшилук и ту започео градњу куће. Лозница је на граници са Босном и све је било надокнадити руке. И мало Србије и мало његових босанских гудура да се носталгија обузда и помало доведе у ред. Недалеко од плаца који је купио, а на свега педесетак метара удаљености, живела је његова сестра Мара са својом породицом. Ја сам у то време служио војску, мартовска класа, хиљаду деветсто осамдесет осме. Када сам се после годину дана вратио упознао сам Владу. И сећам се нашег

првог сусрета, на улазу у моје двориште. Дан је био леп и сјајан, а Владин осмех и лепши и сјајнији. Чврсто смо стиснули руку један другом. Заволео сам га истог тренутка, ма чини ми се као рођеног брата. И данас се питам: Одакле и зашто долазе овакви људи?! Чинило се да је залутао међу нас, јер као да није припадао овом свету који смо ми сматрали својим најтоплијим и најдражим огњиштем! Је ли послат однекуд, на кратко, из сфера најтананијих вибрација љубави и доброте не би ли одржавао баланс између добра и зла дајући наду и веру нама обичним смртницима у овом трагичном бивствовању? Јесу ли то можда анђели које је и нехотице однела бујица човековог страшног Пада, па су се ето стицајем несретних околности нашли међу нама?!

Наваљивао сам на оца и мајку да разговарају са Владом да ми помогне у вези посла и одведе ме у Швајцарску.

„Мама, знаш ли о чему сам размишљао?“

„О чему?“

„Да ти и тата питате Владу да ми среди посао у Швици.“

„Ма не пада ми на памет! Јеси ли ти луд?! Знамо човека свега три месеца!“

„Шта има везе? Не губимо ништа. Имам осећај да ће ми помоћи.“

„Ма нећу човече! Ко си му па ти да ти помогне? Има он и своју фамилију!“

Али, био сам неумољив. Препознао сам добру душу. Веровао сам да ме Владо неће изневерити. На његовом добродушном лицу и несвакидашњем осмеху, који је привилегија само тог типа људи, видео сам своју шансу. Срце

је причало своју причу и ја сам је пратио. Све остало су биле небулозе видљивог живота, преваре и странпутице. Само да напоменем да је у време служења војног рока моја машта бујала као и сами потоп. Имао сам неку фиксе идеју да ћу по одслужењу отићи да живим и радим у Швајцарску. И када би ме неко од моје сабраће по оружју упитао за планове после армије рекао бих им управо то. Појма нисам имао, а немам ни сад, зашто се тада баш Швајцарска нашла у мојим мислима.

Владо је отпутовао са супругом и децом. Пролазили су месеци. Стигло је и лето. Излазио сам у град са друштвом, жицајући паре од родитеља, не размишљајући о за-послењу. Не зато што нисам желео да радим и имам сопствени новац, већ што сам једноставно био препуштен сам себи. Ми деца те послератне генерације били смо некако скрајнути на маргину. Родитељи су се бавили собом и било им је важно да нисте гладни, жедни и да имате неке крпице на себи. Чак је и школа била нешто само наше. Образовање наших очева и мајки било је скромно и нису могли да нас прате. А што се девојака тиче оне су биле далеки сан. Сем неких кратких везица ничега озбиљног није било. Никада нисам знао како да наступим према њима, како да се понашам, шта да им кажем, а да не делује бесмислено или претенциозно. На крају, нико ми никада о томе није причао и морао сам да се учим на сопственим посртањима. У то време нисам знао да је суштина свега била у начину освајања, у способности да препознате њене слабости, нарав, шта воли и чиме се заноси, и да играте игру, глумите. Искреност је била моје једино оружје, али искреност никада није пролазила поред силе нагона и ероса. Већина дечака и девојчица пристајала је на ту игру као на нешто што се подразумева, без икаквих питања, несвесно, инерцијом. Све је то мени било чудно и

бесмислено, апсурдно, као да човек изневерава своје унутрашње биће које је живело на неком вишем и светлијем ступњу развоја и - и заиста представљало човека, све оно што би он и требало да буде. Наравно, у оно време нисам успевао све то да дефинишем као данас. Младост живи у измаглици претпоставки због недостатка искуства и без много размишљања о било чему терана силом нагона и жеља.

Био је август када је мајка сва радосна улетела у кућу и рекла:

„Владо ти је нашао посао! Код њега у хотелу! Он и Зора напуштају хотел и одлазе у град. Добили су „Б“ визу.“

„Јесам ти рекао! Јесам ти рекао!“, викао сам.

Обрадовао сам се наравно, али увек са неком дозом резерве према свему, а која ми није дозвољавала да од среће и заплачем. Просто речено, никада се нисам одушевљавао стварима. Ипак, осетио сам понос јер су моја осећања у вези тог добричине била непогрешива. Штета што их кроз живот нисам више ослушкивао уместо што сам веровао људима и њиховим ставовима. Био сам несигуран.

Крајем децембра возом сам отпутовао за Швајцарску са једним брачним паром. На граници смо имали лекарски преглед, а затим наставили пут Цириха. Изашли смо из воза и у даљини, на самом почетку перона стајао је Владо, тај драги човек, и махао нам.

Наше лозничко гробље је велико и сваким даном постаје све веће, као и свако друго на свету. Понори губитка вољених и бола учине да се заборави на ону другу страну медаље, природну и логичну, а то је да људи не умиру само, већ се и рађају. Један самртни хропац умирућег смењује плач тек рођеног детета у болници.

Посматрам свећу у лименој кућици која пламти и скоро је при крају. Палимо је на тренутак да живне и затитра та вечност пред нашим очима и ублажи ту можда привидну пустош и ништавило. Сlike се ређају преда мнош. Памтим савршени и светлуцави асфалт у ноћи док нас је Владо по нашем доласку возио ка свом стану у Волену. И сећам се и својих мисли и страхова пред послом који ме је чекао, а који нисам познавао. Био је то мој улазак у сопствене снове, мада то тада нисам знао. Онај магични тренутак када се стварност и машта сусретну и испреплету, па почну да се дешавају. Сећам се и првих вести, а који су се тицали Владине болести. Забављао сам се тада са једном веома нервозном цуром. Сваки њен „нервни слом“, а који се ломио преко мојих леђа, правдала је тиме да је слабе живце наследила од своје мајке. Ситуација у Југославији била је све гора. Рат је претио Босни. Ту се нацртао и њен старији брат са питањима како ћу ја у садашњим условима да издржавам његову сестру и бринем о њој уколико се узмемо. То ме је и натерало да једне вечери са њеног телефона назовем Владу и питам га о могућностима за поновни долазак у Швајцарску. Нисам знао да је већ тада швајцарска влада забранила сваки долазак радника из Југославије. А онда, после извесног времена, чуо сам од мајке да је Владо болестан. Имао је проблема са леђима, али да ништа озбиљно није у питању, па сам врло брзо заборавио на ту информацију. И у мом животу ствари су кренуле странпутицом. Брат је умро после тешке болести. Отац је морао да се силом прилика врати у Холандију где је некада радио и заради новац да врати силне дугове. Требало је потплаћивати лекаре да би брат имао најбољу могућу негу и куповати најбоље лекове. Некада страсвени пушач оставио је цигарете док „не стане на ноге“ да би могао да издржава породицу и врати дугове.

„Знаш ли ти шта сам ја све морао да урадим да бих се поново вратио у Холандију, без папира, без ичега?“, упитао ме је једном. „Оно што ни милијарду људи не би могли да ураде“, одговорио ми је сам на постављено питање.

И једног дана мајка ми рече:

„Владо није добро. Дошао је из Швајцарске.“

А после неколико дана:

„Хајде са мном до Маре. Владо хоће да те види.“

„Добро“, рекох.

„Али, треба да знаш да не изгледа више као некад. Немој да плачеш.“

„Дај, мама, прошли смо све то са Дејом (брат)“, рекох.

„Знам, знам.“

Ушли смо код Маре у кућу, поздравили се и насмејали као да је све било у најбољем реду. Био је ту и њен супруг Жарко. Сви смо га звали Жаре. Људина.

„Сад ће Владо доћи“, рече Мара, „Отишао је до куће.“

Чекали смо, а нисмо желели да будемо ту где јесмо. А били смо. Због Владе. Повремено бих се осврнуо према вратима у нелагодном ишчекивању да се појави. Знао сам да ће бити ужасно мршав, али била је непознаница колико је болест узнатрковала. Дакле, био сам ту свестан да се човек повремено мора суочити и са оном тамном страном живота без могућности бекства. И онда су се чула врата. И Владо се појавио на прагу кухиње. Пришао сам му са сетним осмехом, пружио руку и пољубио га. Све ми је у тренутку било јасно. Његов глас био је исти, мекан и нежан и испуњен добротом, а он упалих образа, само са кожом прилепљеном уз лобању. Некада низак, али корпулентан човек стајао је преда мном мален, скоро ишчезао.

У тренутку ме је коснула чињеница и испунила гневом да у свету постоје свакојаки бездушни ликови, а да овај драги човек испред мене мора да оде. Каква неправда! А он, Владо, био је и даље насмејан као да је ово још један уобичајени дан у којем ћемо разговарати о свакодневним стварима, планирати и усмеравати наше животе ка бољем сутра, а онда се најнормалније вратити својим породицама. Ипак, и тај његов осмех који никада није био са овога света почео је полагано да мре. Поздравио се Владо и са мојом мајком, а онда некако хитро легао на кауч, а његово убрзано дисање било је све приметније. Причао је и причао наш Владо, и све брже и брже дисао, и умарао се. Али, нисам примећивао очај на њему, страх, већ као да је прихватао своју судбину на најбољи могући начин. Госпођа Смрт била је ту, тик до њега, пратећи га неуморно као невеста, чврсто решена да оно што се зове његово тело здружи до пепела, бескрупулозно, и да заувек буде њен младожења. Смешили смо се и слушали га. А да сам могао да се тог тренутка претворим у сузе, претворио бих се, заплакао свом силином којом човек може заплакати и нестао заједно са Владом из те проклете стварности. Али, нисам могао. Нико није могао. И чини ми се данас да смо сви у тој кухињи, уместо што смо се смешкали не би ли пренебрегли сав ужас тренутка, у ствари желели свим својим срцем да приђемо Влади и паднемо на колена, ухватимо га за његове онемоћале руке и зајецамо и завриштимо од бола, љубећи га и мажећи, да свако стави своје дланове на та успаничена плућа, која се све теже подижу и спуштају, и пренесемо му бар део наше топлине и утехе и изговоримо реченицу коју сви кријемо у тим тренуцима — Па, Владо, човече, зашто мораш да умреш када сви желимо да останеш са нама?!“

Недуго после тога, једног предивног сунчаног дана, пошао сам до братовог гроба. Испред своје куће, у сокаку, стајао је омалени и једва препознатљиви Владо, и чинило ми се сабирао мисли. Био је то његов тренутак који сутра чека свакога од нас. Сигурно се питао који је смисао свега што је постигао у животу. Стајао је испред своје куће и посматрао је. А онда се окренуо према мени. Ах, како сам био разапет. Желео сам да му приђем, а нисам могао. Није било довољно снаге у мени. Како ме је палила, жарила и мучила рођена савест. Здравље и болест се не подносе. Нисам могао да гледам у њега и да му се смешим са разголићеном истином пред собом. Он је већ био одвојен од света и упознавао је сву дубину његове жалости када напушташ вољене иводиш рачуне између смисла и бесмисла живота. Махнуо сам му са осмехом и он ми је узвратио. Знао сам да га никада више нећу видети. Као да ми је сама Смрт говорила — Не прилази му, није још твоје време. Он је сада само мој. Послушао сам је и кренуо својим путем. Растао сам се са Владом заувек и његовим чудесним осмехом који се не саплиће о људску бол и патњу, јер превазилази живот својом силином добрих намера. И сада знам да је душа човека најближа овом видљивом свету кроз осмех тих и таквих људи.

Памтим Владу здравог и правога како стоји на циришкој станици на почетку перона и насмејан маше ми. Памтим га смртно болесног како стоји испред своје куће и насмејан маше ми. Видео сам две стране живота у човеку који је послат на овај свет да нас научи како да прихватимо живот. Са осмехом и патњом као нешто што се подразумева, јер то

„нешто“ подгрева снагу и наду у нама и води нас ка спознаји да није баш све онако како на први поглед изгледа.

Још ме мучи тај далеки дан када му нисам пришао. Али, знам да ми је Владо опростио што нисмо бар још једном поразговарали. Желео је да ме види и рекао је мојој мајци, јер био сам део његових успомена и света који је напуштао. И био сам поносан због тога, а и сад сам, јер мора бити и у мени нечег људског и вредног када је то Владо приметио. Знам и да је разумео моје „мало бекство“ (а шта и кога човек све не разуме у тим тренуцима), јер, на крају, знао је да ћу и када не будем више у његовом видном пољу размишљати о њему и његовом кратком животу и судбини и да ће остати део мене и када заувек оде од нас.

Пламен свеће се угасио и вечност нам је изнова одлепшала остављајући сумње и питања. Дошло је време да кренем даље. Требало је обићи још неке гробове, а некада ми је за то требало далеко мање времена него данас.

О ПИСЦУ

Драган Врањеш је рођен у Лозници 26. фебруара 1968. године, а већ неколико година ради у Немачкој. Далеке 2001. године објавио је две књиге песама (Нолит, Београд и Српска књига, Рума), Песме су му објављене у неколико часописа и новина (Вила, Књижевне новине, Лозничке новине, Вуково перо...) Тренутно живи у Штутгарту, ожењен је и има једну ћерку.

Из заумља – Стеван Шарчевић

ТУГЕ ПРОЛЕТЊЕ

Добро пази шта ћеш пожелети.

Жеље се понекад остварују.

Ово вече кораци су тешки, а ноздрве препуне за-
дах из контејнера и канализације. Трегеруше, јужним
ветром ковитлане, валцеровим кораком плешу низ опу-
стеле улице.

Без икаквог ваљаног разлога верује да је освит про-
лећа време кад ваља изаћи. Да протегне ноге. Да удахне.
Да ослушне. Да макар још једанпут поверује да чаролија
може овамо забасати.

Таласи жутог жмигања протежу се по семафорима
дуж пута све до самог изласка из града, а месец, чудо-
вишно близак, цери се попут смајлија и болесно сребрном
нијансом обасјава кровове и олуке. Ни мртав је, ни жив и
као сенка, без одјека, тихо промиче насељем. Од сахране
наовамо осмех му на лице није слетео. Затворио се у са-
моћу као у гроб и трунуо је лагано, изједан кајањем.

Тихо је вече, па до њега нејасно допиру звуци из о-
колних кућа. Негде кевће штене, другде дете галами, неко
се гласно смеје...

Гласови, негде у сећању урезани, буде успомене и
зазивају тугу. Као да осећа мирис дуња, преко зиме сачу-
ваних, готово да му ноздрве голицају испарења лукових
кора што се на штедњаку кувају. Сећа се прашине на
ормару и здравице за славу. Чини му се да сред стола
корпа стоји, шарена од јаја и да је опет...

Опет...

Ех, кад би из овог горког семена попут биљчице изникнути опет могао. Као влат траве у травњаку, у спокој питомих гласова што их прислушкује, умотао би се, и у мекану постељу тих сретних живота ушушкао. Све је имао и све изгубио. За трен.

И ноћ, и фарови, и камион, и тресак, и мрак...

Судија рече „није крив“, а срце је урлало „крив си, крив си!“. Протреса главом трудећи се да заборави. Не може жену и дете вратити, али кад би некако могао у спокој се око себе увући, било би то довољно. Ускрснуо би, заборавио, преболео.

Застаје и подиже поглед ка месецу. Чежња је неиздржљива, убиствена, разарачка. Довољно снажна да поцепа устројство света и улица као да одговара.

Ветар замире и тихо шуштање престаје. На месец се облаци навлаче, предео се тамом прелива и семафори се синхронизују. А онда, као на подијуму Гранд параде, околина на тренутак бљесну од ненадане муње. Срце му застаде кад, попут циркузанерског добоша, удари гром. Сам је Свевишњи задрхтао пред његовом жељом! Без најаве паде прва кап, па друга, за њом и трећа. Кишица росулица попут суза га овлажи и семе туге стаде да клија.

Поглед му пада на сопствене руке и неверица га обузима, а језа подилази. Из грла урлик се отима.

Јер прсти се растачу, попут о камен распршеног млаза воде и мало-помало, као фина прашина ношена јужним ветром, почињу се ковитлати уоколо њега. Разарање ткива наставља се дуж подлактица, све више се пење и стиже до рамена, после чега више не успева да прати промене. У првом тренутку чудних збивања очекује бол, али она не долази. Све се дешава неосетно, као да удова никада ни имао није. Све је прашина, све је облак, све је...

Нешто...

Оријентација постаје хистерична. Нема више јединствене тачке одакле би полазило одређење положаја на коме се налази. Истовремено је на хиљаду места, а посебно је шизофрено кружно неравномерно кретање сваке поједине одреднице. Донедавно би му се од тога завртело у глави, али сада једноставно не зна где му се глава налази — ако глава уопште још постоји.

Број његовог Ја из трена у трен се умножава и зна да, што га је више, то је љуштуре његовог некад Ја мање. Не разуме ово што се дешава, али то више и није важно. Истовремено је високо и ниско, усковитлан и смирен, усхићен и преплашен...

Односно, све би то био само да и даље важе појмови којима је некада баратао.

Али не!

Свет око њега је нов, осећаји и утисци никад доживљени. Ветар га носи унаоколо, све док најзад, сама од себе, не почне да се јавља контрола. Неспретно, као и свако новорођенче, отима се вођству ковитлаца и чини покрете супротне наметнутима. Некада би то назвао корацима или бауљањем, али његово Ја сада је тек ковитлац распршених неутрона, које само његова воља држи заједно и покреће напред, па натраг, лево или десно. Полагано схвата законитости сопственог кретања и почиње да се игра, час узлећући, час се распршавајући уза сами асфалт. Потом се бесциљно залеће дуж линије семафора, те се сулудом брзином пробија пустаром ван града. Ту задиркује од зимског сна још мамурне бубе, плеше са уранелим ноћним лептиром, препада тек уснулу чавку, па се попут развигорца кроз пропупело грање провлачи и игра прошло-годишњим лишћем. Све је другачије, све је ново, само...

Само...

Застаје усред покрета и схвата. То није оно што је желео. Не!

Постоји разлог који га је нагнао да постане ово што јесте.

Дељење. Спокој. Љубав.

Окреће се и враћа у град, на исто место одакле је и кренуо. Звуци су и даље тамо. Штене кевће, дете галами, неко се смеје...

Сад зна куда треба да крене и његово тело се разлива дуж околних настамби. Наједном замандаљена врата и сури зидови више нису препрека. Провлачи се кроз зазоре, продире кроз пукотине, упада преко кључаоница...

И гле!

Он сам је дах штенета, он је у мајчином смеху, он је очева здравица и бакин додир. Мирис је дуња на полици и прашина је на ормару. Све је то он и много, много више од тога.

Христос воскрес.

Ваистину воскрес.

Он је најзад ЈА — онакво ЈА какво је одувек и требао бити.

О ПИСЦУ

Стеван Шарчевић (Суботица, 1962), објавио је пет романа, две збирке прича и једну збирку поезије. Превођен на словеначки, мађарски, руски, француски и енглески језик.

УРЕДНИКОВО ЋОШЕ

Песме – Анђелко Зблаћански

(Песме из збирке *Месечеве очи*, 2022)

КУЋА МРАКА

Будиш се
над сводом тишине
заборављеног сна
сам
у кући мрака
прогнан из сваке
суштине
усахли бунар без дна
у животу потрошеном још
пре уранка

Мириса тамњана
и босиока
не сећаш се више
ни печеног хлеба на нечијем
длану
које као да проси
милост пшенице из мајчиног ока
окупан
топлином летње кише
у кораку дечијем
што свему знаде
да пркоси

А сад се
стидиш рођеног брата
његових
огрубелих шака
док свуда украј твог пута
цветају кукурек,
лијандер
и кукута
и нико не отвара
врата
док сам си у кући мрака

МОЛИТВА БОГОРОДИЦИ

Пресвета Дјево Маријо,
праведници чују твој крик
у осмеху и смерности затурен кад си
родила Спасиоца.

И док се глас
Небесима дизао уз витлејемски свети ћувик,
као свакој мајци, и Теби предобра,
пала је суза радосница,
да ми данас славимо рождество Твог сина
загледани у Божији лик.

Слутила си,
безгрешним зачећем,
твој плод мора спасити свет,
спасити човека од човека,

у њему скрите звери,
и да ће једном векови у нама
утулити светлоплет,
вратити нас својим прапочецима
у невери.

И сад, кад човек човека
душом не препознаје,

већ га као слину,
плъуне у прашину поред лошег пута
и за своја недела нико се не покаје,
Мајко, за нас
упути молитву свом Сину:
да нас Светлошћу обасја,
јер свет ће овај у себи да залута.

НА РАЗЛИВУ ЖИВОТА

Срч мог постојања уденут у Твоју хладноћу
Венчану са свим сутонима позних јесени,
Почетак је неповратног пута у глуву самоћу,
Кад све се туге скупе само у једној сени.

И бива тако дан у очима све тмурнији, краћи,
Свака мисао о Теби срцу је све нејаснија,
У вртлогу збиље и снова већ се не умем снаћи
Док ме живим још чини Твог бивства чаролија.

Пружам ли руке к Небу или даљини што се губи
На разливу токова светлости и измаглице,

Не знам — осећам неко ми ум својом тупошћу руби,
Да пред истином не могу познати Твоје лице.

На крају у страху дрхтим с мишљу о непосто-јању:
Твог дела у мени и свему што беше и биће —
И где су границе гордости и смерном покајању,
Кад све се у души сломи с криком у комадиће.

ТИХОВАЊЕ ИЗ ОСАМЕ

Горостас зимска ноћ
блиста белином испод таме
и сваки смотуљак сна
ушушка муклином на недрима
све док не крикне сова
и разбије лепоте моћ
тиховања из осаме
утрнулих душа уздаси са дна
што се у ненадану маглу ураме
међу сабластима и људима
блиских сред бездна
као у азбуци суседна слова

Патуљак, зимски дан
згасне пре зоре, пре јутра
сам у себи
у главама умних и несхваћених људи
док се утробом множе
гној, трулеж и црви
као да никад нико не би

загледао се у било чији сан
као да не постоји сутра
сем у заблуди
кад исти и слични се гложе
и једни друге без суда осуде

ПРЕЦИ И ПОТОМЦИ

Дубоко у мени заћутали су преци.
(њихови животи и смрти тихо увиру),
сви они које вери учише жреци
и они који с крстом живеше у миру.

Уз Дажбога им лоза први пут олиста,
са сваким столећем рађала је више,
да сва плодна, сва родна дочека и Христа
и опет зри после шестнедељне кише.

А онда, дођоше нова времена, људи:
они што откидаше најбоље ластаре.
човек Човеку поче престрого да суди;
сваки бол мог рода прећуте и занемаре.

Лоза нам бива краћа, грожђе киселије,
гроздовље не верује да их корен храни.
Све прошлости заћуташе кô да их није,
а у мојим грудима на левој су страни.

Од предугог ћутања моја била звоне,
иза мене остаће прах, пепео, дим.
угасићу светлост, гледати сутоне,
последњим погледом пределима свим.

ПРАВО НА...

Јесу ли дали све твоје
што рођењем ти
припада
стопу земље, комад
неба и сунца пуне
погледе
као кад после летње
кише дуга на реку пада
као кад месец ведрих
ноћи проспе зраке
бледе

Јесу ли ти рекли да
свитање не уме
да стари
једина младост што се
свом почетку увек
враћа
као склад узвишене
промисли и обичних
ствари
као завада и љубав
с којима живе сва браћа

Јесу ли ти открили све
тајне уснулог облутка
неуке претпоставке
суштине у нечему

малом
као кад у једну наду
сваки се промашај утка
као да сви путеи су у
једном кораку
засталом

Јесу ли ти показали све
слике људског
постојања
кржаве трагове
звериња с худим ликом
човека
као кад пијан
девичанство силујеш без кајања
као почетак и свршетак
сваког минулог века

СРБИЈО, МАЈКО

Србијо, мајко незалечених
вековних рана
опет те исто черече
туђини ђавољег соја
и твоја деца
с издајничких грана
највећи грешници прљаве образе
бришу од скута твоја
док људи без морала част ти газе
несрећна радости моја

Србијо, дојиљо свачије нејачи
покрадена историјо
с гробова младих мученика
и комаданих ти њива
храбрости
чак и кад те бију јачи
но, поред толико освајача и издајника
оних за које
и недужна си крива
родна грудно моја, још си жива

Србијо, зоро на западу
незашло сунце свих источних тама
ватро најхладнијих зима
не дај да ти убију последњу наду
чак и кад те сви напусте
кад останеш сама
испод свих кукоља жита има
за утрине ти пусте.

САДРЖАЈ

ПОЕЗИЈА	5
СЕДАМ ПЕСАМА – СЕНИША МОЗЕТИЋ.....	7
<i>Једрењак.....</i>	7
<i>Полећи.....</i>	8
<i>Васионе.....</i>	9
<i>Акварел.....</i>	10
<i>Оглућале мисли.....</i>	10
<i>Лајуна.....</i>	11
<i>Твоја.....</i>	12
<i>О ђеснику.....</i>	13
ШЕСТ ПЕСАМА – БОЖИЦА ВЕЗМАР	14
<i>Писмо.....</i>	14
<i>Има ли нас.....</i>	15
<i>Ноћас.....</i>	15
<i>Не ђишајше.....</i>	16
<i>Никад ђо.....</i>	17
<i>Ожиљак.....</i>	17
<i>О ђесникињи.....</i>	18
ПЕТ ПЕСАМА – ОЛИВЕРА СИНЂЕЛИЋ.....	19
<i>Сћари јавран кисне на врху бора.....</i>	19
<i>Поље сунцокрећа.....</i>	20
<i>Чаша рубин вина.....</i>	21
<i>Срна.....</i>	22
<i>Козорој.....</i>	22
<i>О ђесникињи.....</i>	23
ЧЕТИРИ ПЕСМЕ – ВИДА НЕНАДИЋ.....	24
<i>(С)леја вера.....</i>	24
<i>Није (ни)сам.....</i>	24
<i>(Не)кад 1.....</i>	25
<i>(Не)кад 2.....</i>	25
<i>О ђесникињи.....</i>	26
ТРИ ПЕСМЕ – МАРИНА МИТРОВИЋ.....	27
<i>Крвави мај.....</i>	27
<i>Са ове сћране жице.....</i>	28
<i>Да сам знала.....</i>	30

<i>О ђесникињи</i>	31
ДВЕ ПЕСМЕ – ДРАГИША АВИМОВИВ	32
<i>Помозиџе ми</i>	32
<i>Поезија није бизнис</i>	32
<i>О ђеснику</i>	33
ЈЕДНА ПЕСМА – МИЛАН ПЕНЕЗИВ.....	34
<i>Лиџа</i>	34
<i>О ђеснику</i>	34
ТРИПТИХОН – ИРЕНА БОДИВ	35
<i>Звездана болесџи</i>	35
<i>О ђесникињи</i>	37
ИМАТИ ПЕТЉУ И ДРУГЕ ПЕСМЕ – МАРИЈА ВУЛОВИВ	38
<i>Гледајуџи у вино</i>	38
<i>Неке средовечне жене</i>	39
<i>Након свих ових ђодина</i>	40
<i>Имаџи ђеџљу</i>	41
<i>О ђесникињи</i>	41
ПЕСМЕ ЉУБАВИ – ЈОВАНА МИЦИВ	43
<i>Недослушена</i>	43
***.....	43
<i>Дужица</i>	45
<i>Ми</i>	45
<i>О ђесникињи</i>	46
МЛАДИ ПИШУ ПОЕЗИЈУ – ЗОРКА РАДИЧЕВИВ	47
<i>Улица дивљих кесџенова</i>	47
<i>Самаи</i>	48
<i>Небеска</i>	51
<i>Лајка</i>	54
<i>Ако се усудиш вољети</i>	55
<i>О ђесникињи</i>	57
ПЕСМЕ ЗА ДЕЦУ – ЈЕЛЕНА ТРАЈАНОВСКИ СТАНКОВИВ.....	58
<i>Свако има звезду своју</i>	58
<i>Дуџа</i>	59
<i>Осмомарџовска ђесма</i>	60
<i>Какџус и јеж</i>	61
<i>Мале сџвари</i>	62
<i>Турнир за ђоврђе и вође</i>	63
<i>Хођудан</i>	64
<i>Лав без ђриве</i>	65

<i>Лејенда каже</i>	66
<i>О ђесникињи</i>	67
РАТНИК ЈЕ САМ И ДРУГЕ ПЕСМЕ – ЛЕНА СТЕФАНОВИЋ.....	69
<i>Ноћ далеких ушочишћа</i>	69
<i>Сенке самураја</i>	71
<i>Кораци буђења</i>	72
<i>Рајник је сам</i>	74
<i>О ђесникињи</i>	76
ПОЕЗИЈА НА ДИЈАЛЕКТУ – ДАНИЈЕЛА ВЕЉКОВИЋ.....	77
<i>Којо си ти</i>	77
<i>Све му млеко</i>	78
<i>Жив сарањен</i>	79
<i>Алева јривна</i>	80
<i>Ковржањици</i>	80
<i>О ђесникињи</i>	83
МОМ ЦУКЕРУ И ДРУГЕ ПЕСМЕ – ИВАН СТАНКОВИЋ.....	84
<i>Ако ми се једном нешто сћрашно деси</i>	84
<i>Све чеиће мислим на моја сћарој</i>	85
<i>Фале ми пољујци наши</i>	86
<i>Плашим се смрти</i>	86
<i>Амин</i>	88
<i>О ђеснику</i>	88
ЕСЕЈИ, ОСВРТИ, РЕЦЕНЗИЈЕ.....	89
НОВЕ КЊИГЕ.....	91
<i>Рударење душе – Милан Б Појовић</i>	91
<i>Песме из збирке Рударење Душе</i>	98
<i>О аутору збирке</i>	102
ПРИКАЗ – НЕВЕНА МИЛОСАВЉЕВИЋ.....	103
<i>Сион над Нишом</i>	103
<i>О ауторки приказа</i>	109
ОСВРТ – СОФИЈА ИВАНОВИЋ.....	111
<i>Тераса анђела чувара – Крсто Шилољар</i>	111
<i>О ауторки освртиа</i>	117
ПРОЗА.....	119
ПРИЧА – НИКОЛЕТА ПЕТРОВИЋ.....	121
<i>Завичај на сћазии заборави</i>	121
<i>О сћисаићељици</i>	123

Три приче – РАДОВАН СИНЂЕЛИЋ.....	125
<i>Дивље јуске</i>	125
<i>Гавран</i>	126
<i>Прича о Живојину</i>	128
<i>О јисцу</i>	133
Две приче – АНА РАЦКОВИЋ.....	134
<i>Букей</i>	134
<i>Пасћелна кућица за лушке</i>	138
<i>О сјисајтељици</i>	139
Приче из живота – ДРАГАН ВРЕЊЕШ.....	140
<i>Девојка</i>	140
<i>Прича о Влади</i>	143
<i>О јисцу</i>	152
Из заумља – СТЕВАН ШАРЧЕВИЋ	153
<i>Тује пролећње</i>	153
<i>О јисцу</i>	156
УРЕДНИКОВО ЂОШЕ.....	157
ПЕСМЕ – АНЂЕЛКО ЗАБЛАЋАНСКИ.....	159
<i>Кућа мрака</i>	159
<i>Молићва бојородици</i>	160
<i>На разливу живоћа</i>	161
<i>Тиховање из осаме</i>	162
<i>Преци и поштомци</i>	163
<i>Право на</i>	164
<i>Србијо, мајко</i>	165

Упутство за сараднике *Суштине поетике* (www.knjizevnicasopis.com)

1. Своје радове шаљите у једном ворд документу, на А4 формату и маргинама по дифолту, писане ћирилицом или латиницом са употребом словних знакова ђ, ж, ч, ћ, ш. Све радове доставити писане фонтом Times New Roman, величина фонта 12, проред 1, 5. У противном радови неће бити узети у разматрање.

2. Мејл за ваше радове: sustinapoetike@hotmail.com

3. У тексту обавезно ставите своје име, годину рођења, своју мејл адресу, адресу становања и краћу биографију писану у трећем лицу јединине. Пожељна је и фотографија.

4. Документ обавезно означите својим именом и формом текста који шаљете (песме, прича, афоризми, есеј, осврт, критика...)

5. Прозне радове слати у формату до 14.000 карактера укупно, величина фонта 12 и проред 1, 5.

6. Конкурс је отворен током целе године.

7. Рукописе не враћамо, а необјављене радове не чувамо и не носимо никакву одговорност за њих.

8. Плаћање ауторских хонорара ни ауторски примерак штампаног издања нису предвиђени Правилником овог часописа: www.knjizevnicasopis.com/pravilnik

9. Часопис се може купити једино код издавача по цени 750 РСД по примерку. Средства можете уплатити на рачун Анђелко Заблаћански, Милана Недељковића 40, Глушци. Број рачуна 200—0000125047289—29, код банке Поштанска штедионица. Доказ о уплати доставити на горе наведену мејл адресу.

10. Штампано издање часописа не шаљемо ван Србије.

ЦИП – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

82

СУШТИНА поетике : часопис за књижевност / главни и одговорни уредник Анђелко Заблаћански. – [Штампано изд.]. – Год. 5, бр. 56/57 (2018)– . – Глушци : Удружење поетских стваралаца, 2018– (Београд : Pharma Lab). – 21 cm

Доступно и на: www.knjizevnicasopis.com/. – Тромесечно.
– Преузима нумерацију од електронског издања. –
Друго издање на другом медијуму: Суштина поетике
(Online) = ISSN 2334– 9417
ISSN 2620– 0988 = Суштина поетике (Штампано изд.)
COBISS.SR– ID 267264012